

Lokalbehov

Barn och utbildningsnämnden

Fastställt av barn- och utbildningsnämnden
Framtagen av utbildnings- och arbetslivsförvaltningen

Datum [Beslut/Publiceringsdatum]

Gäller 2026–2035

Ärendenr BUN 2024/1819

Version [1.0]

Lokalbehov

Innehåll

Lokalbehov 1

Barn och utbildningsnämnden 1

1. Inledning 3

- 1.1 Lokalbehov syfte 3
- 1.2 Lokalförsörjningsprocessen 3
 - 1.2.1 Lokalförsörjningsprocessens faser 4
 - 1.2.2 Styrande principer för lokalförsörjningsprocessen 4
 - 1.2.3 Innehåll och avgränsningar 5
- 1.3 Riktlinjer för underhåll i bebyggda fastigheter 5
 - 1.3.1 Underhållsplan 6

2 Nulägesbeskrivning 6

- 2.1 Sammanfattning och analys av nuläge 7
- 2.2 Verksamhetens förutsättningar, utmaningar och möjligheter 12
 - Generalitet, flexibilitet och elasticitet 13
 - Utomhusmiljö 13
 - Demografi 14
 - Globalisering 14
 - Teknologisk utveckling 15
 - Klimat och energi 15
 - Det fria skolvalet – rörlighet påverkar 16
- 2.3 Befintliga lokalers yta, kapacitet och nyttjandegrad 17
- 2.5 Funktionalitet ur verksamhetsperspektiv 18
- 2.6 Planerade och beslutade investeringar 19

3 Behovsbedömning 20

- 3.1 Trender, inriktningar och krav 21
- 3.2 Befolkningsprognos 23
- 3.3 Planerade förändringar i verksamheten och lokalbehov 27
- 3.4 Utveckling- och effektiviseringsmöjligheter 35
 - Grundskola 35
 - Gymnasiet 36
 - Vuxenutbildningen 36
- 3.6 Förslag till prioriterade lokalbehov 37

1. Inledning

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen har cirka 2200 medarbetare och förvaltningen leds av en utbildningsdirektör. Det politiska ansvaret för verksamheterna delas mellan barn- och utbildningsnämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden. Förvaltningens uppdrag är att erbjuda en god, likvärdig, tillgänglig och hälsofrämjande lärmiljö. Verksamheterna skall hålla hög kvalitet och främja alla barns, elevers, studerandes och deltagares positiva utveckling och lärande. Kort sagt: Förvaltningen ska skapa förutsättningar för att alla ska få möjlighet att lyckas.

Målsättningen är att elever, studerande och deltagare ska fullfölja sin skolgång och sina studier, att det ges möjlighet till ett livslångt lärande för enskilda medborgare, ges en god grund för att aktivt kunna delta i samhällslivet, att utbildningsnivån höjs på Gotland, att utbildningar erbjuds som matchar den enskildes, näringslivets och samhällets behov samt att det bedrivs ett kontinuerligt arbete för att upprätthålla en hållbar kompetensförsörjning på Gotland.

Enligt barn och utbildningsnämndens reglemente:

Barn- och utbildningsnämnden har utifrån tilldelade resurser ansvar för att fullgöra regionens uppgifter utifrån det statliga uppdraget för skolväsendet (förskola, grundskola, anpassad grundskola) som regleras i skollagen (2010:800)¹ och i övriga nationella styrdokument. Skollagen reglerar även barn- och elevhälsa, studie- och yrkesvägledning samt det kommunala aktivitetsansvaret².

Nämnden har även ansvar för pedagogisk omsorg, region Gotlands kulturskola, vilken är en frivillig verksamhet inom Region Gotland och Fenomenalen Science Center, där en del av uppdraget är statligt och finansieras via statsbidrag från Skolverket

1.1 Lokalbehov syfte

En god framförhållning i planeringen av lokaler är angelägen för att kunna bedöma regionens framtida investeringsbehov och samlade lokalkostnader. Regionens lokalförsörjning ska utgå från koncernnytta och gemensamma ekonomiska förutsättningar. Nämndernas Lokalbehov är en del i att säkerställa en likvärdig och samverkande process för lokalförsörjningen för alla förvaltningar.

Denna handling ska redovisa nämndens samtliga lokalbehov för perioden 2026–2035. Förvaltningens lokalbehov ligger till grund för regionens samlade lokalbehov vilka sammanställs och prioriteras i den regiongemensamma lokalförsörjningsplanen som ger förslag till budget- och investeringsbeslut.

1.2 Lokalförsörjningsprocessen

Arbetet med lokalplanering syftar till att ta fram underbyggda analyser av regionens samlade lokalbehov för att ge en framförhållning i planeringen och möjliggöra för välgrundade beslut.

¹ Skollagen [Skollag \(2010:800\)](#) omfattar skolformerna förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning (inkl. svenska för invandrare), särskild utbildning för vuxna samt barn och elevhälsan. Skollagen beskriver även det kommunala aktivitetsansvaret för ungdomar.

² [Kommunalt aktivitetsansvar, KAA | SKR](#)

1.2.1 Lokalförsörjningsprocessens faser

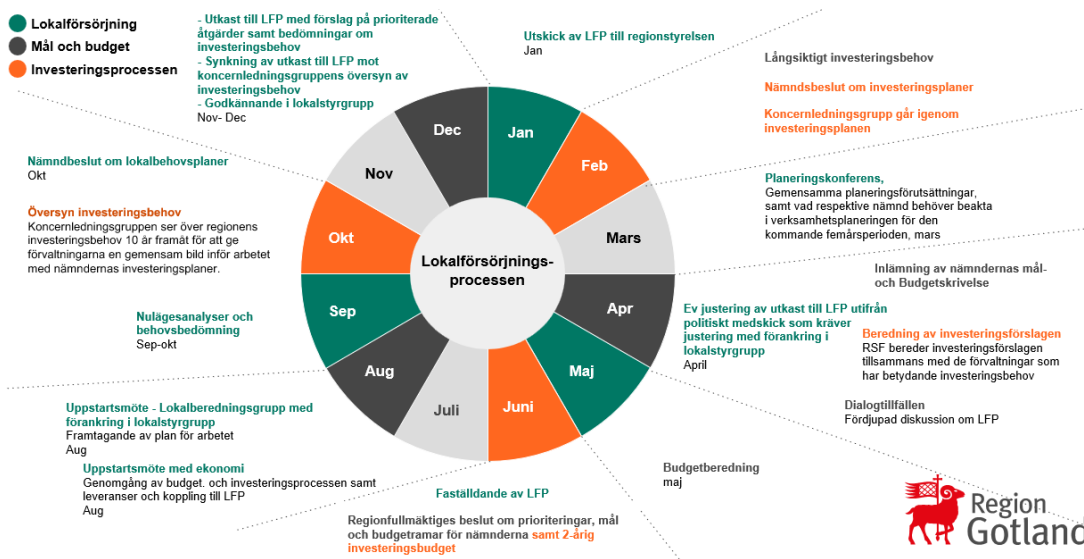
Lokalförsörjningsprocessen bygger på tre faser

- 1) Lokalplanering – där förvaltningarna gör analyser av nuläget och framtida lokalbehov som sammanställs i denna handling, Lokalbehov antas i förvaltningarnas nämnder
- 2) Regiongemensam Lokalförsörjningsplan – där regionens samlade lokalbehov prioriteras och sammanställs. Lokalförsörjningsplan antas i Regionfullmäktige. Lokalförsörjningsplanen är sedan ett underlag till budgetberedningen.
- 3) Beställa och genomföra projekt – de lokalprojekt som tilldelas budget beställs, utförs och följs upp.

1.2.2 Styrande principer för lokalförsörjningsprocessen

Arbetet med lokalplanering, och prioritering av lokalbehov utgår från 11 styrande principer:

1. Syftet med Region Gotlands verksamhetslokaler är att skapa förutsättningar för en god kommunal och regional verksamhet som i sin tur genererar ett värde för invånare och besökare.
2. Region Gotlands verksamhetslokaler ska vara ändamålsenliga, säkra och resurseffektiva. De ska bidra till regionens övergripande mål gällande miljö, klimat och ekonomi samt till att översiktsplanens intentioner uppfylls.
3. Lokalanskaffningen i Region Gotland ska utgå ifrån de behov som uttrycks i regionens lokalförsörjningsplan och kännetecknas av framsynt planering. Gemensam process för lokalanskaffning ska följas.
4. Region Gotlands bestånd av ägda och inhyrda lokaler är en gemensam resurs. Samtliga nämnder ska bidra till att lokalförsörjningen planeras i samverkan och att koncernnyttan maximeras.
5. Lokalförsörjningsprocessen skapar transparens och tydlighet, vilket i sin tur skapar förutsättningar för samarbete och tillit.
6. Behov av utökningar av verksamhetslokaler ska i första hand lösas inom regionens befintliga lokalbestånd.
7. Beslut om att i det enskilda fallet äga eller hyra in verksamhetslokaler från extern hyresvärd ska utgå ifrån det alternativ som ger störst koncernnytta och resurseffektivitet under hela den tid som lokalen bedöms behövas. Ur ett genomsnittligt livscykelperspektiv på 30 år, ska planerade om- och nybyggnationer betraktas ur ett driftperspektiv från början.
8. Vid nyanskaffning ska ett effektivt lokalnyttjande vara utgångspunkten och samnyttjande mellan regionens verksamheter samt med civilsamhället ska prövas.
9. Lokalnyttjarna använder regionens ägda verksamhetslokaler som förvaltas av lokalförsörjaren. Den ekonomiska regleringen för denna användning hanteras genom principerna i regionens internhyresmodell.
10. Verksamhetslokaler som regionen inte längre har behov av för sin egen verksamhet ska avyttras till marknadsvärde. Lokaler ska inte avyttras innan det framtida behovet har klarlagts.
11. Vakanta lokaler kan vara en strategisk tillgång för regionen. Självkostnaden för vakanta verksamhetslokaler förs över till en lokalbank och är en del av regionens internhyresmodell.

1.2.3 Innehåll och avgränsningar

Nämndernas Lokalbehovs upprättas per nämnd och redogör för politiskt beslutade lokalprojekt samt ett uppskattat behov för den kommande 10-årsperioden utifrån analyser av bland annat befolkningsprognos, trender och teknisk utveckling, förändring av verksamhetens inriktning och lokalernas aktuella status och funktionalitet. Planen revideras en gång per år. Nämndernas lokalbehov innehåller en beskrivning av nuläge och ett uppskattat framtida behov av lokaler. Behovet prioriteras utifrån de styrande principerna.

Lokalbehov som inte framförs i lokalbehovsplanen kommer inte att tas med i regionens lokalförsörjningsplan och därmed inte inkluderas i investeringsplanen.

1.3 Riktlinjer för underhåll i bebyggda fastigheter

Region Gotlands ska ha en långsiktig plan för planerat underhåll (PU) av regionens bebyggda fastigheter samt för att skapa förutsättningar för att kunna samordna förvaltningarnas behov av verksamhetsanpassningar samt eventuella lokalförändringar. Detta för att kunna genomföra större underhållsåtgärder samtidigt som eventuella lokalanpassningar/ombyggnader sker, för att få kostnadseffektiva projekt. Även åtgärder kopplade till energi/klimatprojektet ska i så stor utsträckning som möjligt att samordnas med underhållsåtgärdena.

1. Alla lokaler är i behov av åtgärder för tillgänglighet, säkerhet och trygghet vilket skall följas upp och åtgärdas kontinuerligt
2. System som uppnått sin tekniska livslängd och ska uppfylla krav på en fastighetsägare i form av myndighetskrav
3. Underhållsåtgärder som syftar till att skydda klimatskalet (tak, fasad och fönster)
4. Åtgärder som leder till sänkta driftkostnader samt minskad påverkan på miljön.

Samtliga åtgärder skall göras på ett sådant sätt att:

- Fokus på energi- och klimatförbättringar prioriteras.
- Störningar för verksamheterna minimeras

Arbetet med prioriterade underhållsåtgärder av lokaler kan ha betydande effekter på både användarna av lokalerna och fastighetstillgångarnas värde. Sammanfattningsvis är underhållsarbetet inte bara avgörande för att säkerställa en trygg och funktionell miljö för användarna, utan även för att skydda och bibehålla fastighetens värde över tid.

1.3.1 Underhållsplan

Åtgärd	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Förskolan Humlan	X	X								
Förskolan Forellen		X								
Förskola Havdhem			X							
Klubbsvampen ? (Under utredning)			(X)?							
Solbergaskolan ventilation och utemiljö*			X							
Solbergaskolan idrottshall			X							
Södervärnskolans Ventilation	X									
Lyckåkerskolans ventilation		X								
Väskinde skolas ventilation	X									

Tabell 1; Prioriterade underhållsåtgärder

*Är under utredning för att avgöra om detta kan göras parallellt med att nytt badhus byggs eller om det skall göras efter att badhuset står klart.

2 Nulägesbeskrivning

Det är viktigt att betona att detta är en nulägesbeskrivning som skall läsas och bedömas utifrån det.

En god framförhållning i planeringen av lokaler är angelägen för att kunna bedöma regionens framtida investeringsbehov och samlade lokalkostnader. Regionens lokalförsörjning ska utgå från koncernnytta och gemensamma ekonomiska förutsättningar. Nämndens lokalbehov är en del i att säkerställa en likvärdig och samverkande process för lokalförsörjningen för alla förvaltningar. Strävan för förvaltningen är att få alla insatser att följa en linje så att de gynnar långsiktiga mål och därmed bidrar till Region Gotlands strategiska lokalplanering.

Det är en stor utmaning att säkerställa att tillgången till lokaler och tillhörande utemiljö är tillräcklig och att den kan samnyttjas utifrån prognoser och förväntad utveckling. Den regionövergripande lokalförsörjningsprocessen har utvecklats och en utökad samverkan och ett samnyttjande av lokaler mellan och inom förvaltningarna har betydelse. Det finns dock även en förväntan på att relevanta investeringar och underhåll görs i lokaler där verksamhet bedrivs. Förvaltningens övergripande lokalbehov samordnas med den regionövergripande

lokalförsörjningsstrategin³ för att regionen och förvaltningen ska kunna göra helhetsbedömning och prioriteringar utifrån sammanställda behov.

En viktig del i förvaltningens uppdrag är att i investeringsplanen också visa på kommande kostnader för periodiskt underhåll (PU), såväl inne som ute, och tillhörande driftskostnader efter genomförda investeringar, inte bara själva bygg- och produktionskostnaderna. Kostnader och investeringar för periodiskt underhåll belastar tekniska nämndens budget och pengar till den avsätts från hyresintäkterna. Det är sedan teknikförvaltningen som ansvarar för planering och genomförande av underhåll, i samråd och samarbetet med förvaltningen. Driftskostnader efter genomförda åtgärder belastar sedan förvaltningen, som skall klara att bära genomförda investeringar inom förvaltningens budgetram. Detta är en förutsättning för att önskade investeringar skall kunna genomföras

Planeringen av PU behöver dock ständig justeras utifrån oförutsedda händelser och i och med det så sker det omprioriteringar vilket gör det mycket svårt att korrekt visa den för en kommande period om fem till tio år. Avstämning med teknikförvaltningen görs i samband med lokalbehovsarbetet men även kontinuerligt under året.

I detta dokument redovisas inte preliminära kostnader för PU. Dessa kostnader redovisas separat i investeringsplaner och i teknikförvaltningens kalkyler och underhållsplaner.

Även om det de senaste åren har gjorts satsningar på till exempel nybyggnation av förskola i Väskinde, grundskola i Visby - Alléskolan samt ett flertal större underhållsåtgärder så finns det fortsatt förbättringsområden inom lokalplanering och nyttjande samt underhåll inom nämndens ansvarsområden. Där ingår det att säkerställa tillgänglighet och tillgängliga lärmiljöer, öka trygghet inom skolgårdar, uppdatera elevhälsans lokaler ute på skolor och direkta och strategiska åtgärder inom säkerhet och beredskap. Åtgärder krävs även inom idrottslokaler med säkerhetsförbättringar, anpassningar för funktionsnedsatta, utökning av idrottsfaciliteter och förbättringar av omklädningsrum.

Sammantaget innebär detta att utifrån nuvarande organisation och lokalbestånd att det krävs och kommer att krävas betydande budgetanslag för en relativt lång period framåt.

2.1 Sammanfattning och analys av nuläge

Här följer en sammanfattning och analys av nuläge uppdelat i en övergripande del men även utifrån respektive avdelning. Utvalda delar beskrivs sedan närmare i kapitel 3

Utifrån politiska ambitioner och beslut har region Gotlands för- och grundskolor en spridd skolororganisation, vilket framgår i denna nulägesbeskrivning, och det har inverkan på framtida lokal- och investeringsbehov. 2024 är underlaget 39 förskolor, 30 grundskolor och 29 fritidshem. Anpassad skola ligger inom grundskolans organisation och har delvis verksamheten i egna lokaler men integreras och samlokaliseras även med grundskolan.

Detta medför att inom vissa områden har förvaltningen ett överskott av lokalyta, vilket främst gäller förskolor och grundskolor. Bedömningen utifrån de senaste befolkningsprognoserna är att överskottet av lokalyta kommer att öka inom vissa områden och främst

³ Regiongemensam lokalförsörjningsplan 2023-2027

inom förskola och grundskola. För att om möjligt förändra denna situation krävs kontinuerlig översyn av organisation, en flexibilitet och politiska beslut som kan medverka till att minska överskottet och till viss del även den geografiska spridningen. Bedömningen utifrån de senaste befolkningsprognoserna är att överskottet av lokalyta kommer att öka inom vissa områden, vilket möjliggör förtätning och förvaltningen ges också en möjlighet att frigöra lokalytor till annan avdelning eller förvaltning.

Nämnden och förvaltningen har ett ansvar att arbeta för att kontinuerligt se över hur lokaler nyttjas och hur samnyttjandet kan utvecklas. Region Gotlands bestånd av ägda och inhyrda lokaler är en gemensam resurs. Samtliga nämnder ska här bidra till att lokalförsörjningen planeras i samverkan och att koncernnyttan maximeras. Respektive förvaltning behöver ha en väl förankrad lokalförsörjningsprocess och en god överblick över behov på både lång och kort sikt. Förvaltningen står här inför behovet att förbättra användningen av lokalerna för att främja kostnadseffektivitet, hållbarhet och bättre samordning. Förvaltningen skall genomföra en inventering av samtliga avdelningars befintliga lokaler för att kartlägga kapacitet, nyttjandegrad och behov (vilket delvis görs i detta dokument. Varje avdelning behöver sedan identifiera möjliga samnyttjandemöjligheter.

I planeringsarbetet är det mycket viktigt för nämnd och förvaltning att först tänka organisation och sedan lokaler. Det ger oss bättre förutsättningar att vara mer strategiska, långsiktiga och flexibla i vårt gemensamma arbete. Utvecklings- och förankringsarbetet inom området pågår kontinuerligt både inom förvaltningen och regionövergripande.

I Sverige är det en trend med minskat barnafödande vilket även gäller för Gotland. För Gotland innebär det en utmaning att balansera den ökande mängden äldre befolkning medan antalet barn minskar. *“En ändrad befolkningsstruktur innebär en utmaning när det gäller den strategiska lokalförsörjningen. Region Gotland beräknas växa med 0,6 procent årligen. Totalt beräknas befolkningen öka med 3 616 invånare fram till år 2032. Det är huvudsakligen äldreomsorgen som förväntas öka medan förskolan och grundskolan förväntas minska.”*⁴. Enligt befolkningsprognosen kommer barnantalet på Gotland fortsätta minska fram till 2033⁵ och senaste rapporten från förvaltningen kring barn och elevolymer⁶ visar på att fram till 2033 är det en minskning på 230 barn i förskoleålder på Gotland vilket påverkar förskoleorganisationen över hela ön och är mer eller mindre kännbart för Förskolan Gotlands olika förskoleområden.

Den kommunala för- och grundskolan har redan i dag svårigheter att nå ekonomi i balans. Det har delvis sin förklaring i att barn- och elevantal minskat och befolkningsprognoserna visar tyvärr inte på någon direkt förbättringspotential. Men även den spridda kommunala skolorganisationen påverkar ekonomin då många mindre enheter med ett mindre antal barn per enhet är geografiskt spridda över ön vilket ger sämre ekonomiska förutsättningar.

Förskola

Det vikande barnantalet påverkar hela förskolans organisation, dock påverkas vissa områden mer än andra. Förskolan Gotland har de senaste åren närmat sig rikets snitt kring barn per årsarbetare för att uppnå en budget i balans. Under 2022 och främst 2023 har barn per

⁴ PWC Region Gotland långsiktig finansiell analys, slutlig rapport 23115, sid 70

⁵ [Befolkningsprognos Region Gotland 2024 - 2033](#)

⁶ Delområdesprognos barn och elevolymer 2025 – 2027, 2024/572

årsarbetare förändrats på grund av det drastiskt minskade barnantalet. Det innebär att under 2023 hade Förskolan Gotland 4,4 barn per årsarbetare jämfört med riket; 5,1 barn per årsarbetare. För en budget i balans för helheten krävs det minst 5,2 barn per årsarbetare i snitt. Det innebär att förskolor i Visby har fler barn per årsarbetare än utanför Visby för att skapa ekonomisk bärighet. Att ha många förskolor med få avdelningar är kostsamt då det är personalkrävande för att kunna upprätthålla öppettider på 12 timmar.

Enligt Skolverket är rekommenderad inomhusyta per barn i förskolan 7–12 kvadratmeter. Den ytan inkluderar alla utrymmen där barnen vistas, som lekrum, samlingsrum, och andra pedagogiska miljöer. Det exakta kravet kan variera beroende på barnens ålder, gruppstorlek, lokalens utformning och användning, samt specifika behov hos barnen och personalen. Det är även viktigt att ha med sig några ytterligare överväganden:

- Småbarnsavdelningar (1–3 år) kan kräva mer yta per barn för att rymma lekutrustning och säkerhetszoner.
- Äldre barn (3–5 år) kan behöva mindre yta per barn, men mer varierade miljöer för aktiviteter som konst, musik, och motorisk utveckling.
- För att främja lärande och trivsel behöver vi även tänka på kvaliteter som ljusinsläpp, akustik, ventilation och flexibilitet i hur utrymmena används.

Det är viktigt att förskolan anpassas efter de specifika behoven hos barnen och den pedagogiska verksamheten för att skapa en miljö som är trygg, stimulerande och utvecklande.

Förskolan Gotland har i dag, 2024, en sammanlagd lokalyta som skulle kunna rymma ca 2 500 barn, med en inskriven population på ca 1 780 barn. Det finns därmed en överkapacitet på drygt 700 barn utifrån kvadratmeteryta.

Totalt sett under en tioårs period framåt i tiden så beräknas minskningen av antalet barn- och elever reducera nämndens budget med motsvarande 102 miljoner kronor. Inom grundskolan är det skolupptagningsområde som minskar mest i barn- och elevvolym Fårösund och norra Visby med respektive 26 och 25 procent, därefter kommer Klinte med 20 procent. Befolkningsprognoserna har stor påverkan på förvaltningen som totalt sett har ett överskott på lokalyta inom vissa delar av organisationen men inom andra delar inte. Möjligheten att avyttra och att samnyttja lokaler är dock tätt förknippat med hur förvaltningens delar är organiserade och geografiskt placerade vilket innebär att möjligheten till att bidra till att öka samnyttjandet och samlokalisering inom region Gotland, samt att nå en budget i balans till viss del är begränsad.

Grundskolan Gotland har bland annat en nybyggd Alléskola och en nyrenoverad skola i Öja (2024) och underhåll genomförs kontinuerligt utifrån beslutad underhållsplan. Dock är det ändå så att inom delar av grundskolan finns det en problematik kring lokaler. Det handlar om avsaknad av idrottshall och salar för praktiskt estetiska ämnen på vissa skolor som gör att eleverna får skjutsas eller gå till annan skola för att få undervisning. En del grundskolor saknar idrottshall på gångavstånd och när det gäller just idrottsämnet har behovet av idrottshallar ökat i och med utökning av timplanen i ämnet idrott och hälsa i årskurserna 6–9.

Flertalet grundskolor saknar större gemensamma ytor som till exempel aula där barnen kan samlas vilket delvis beror på att många skolor är byggda under en period då klassrumsundervisning var rådande som pedagogisk metod. Detta medför även att det på flera av skolorna också råder brist på såväl grupprum som arbetsplatser för lärare, vilka är önskvärda

för att främja flexibilitet i undervisningen, men även för att öka samverkan i arbetslag. Lärarna har relativt ofta sin kontorsarbetsplats vid katedern i det egna klassrummet. Som exempel kan här nämnas Sanda och Vänge som saknar grupprum och inte har någon yta avsatt som gemensam arbetsyta för pedagogisk personal.

Anpassad skola: Normalt sett är det ca 1 % av eleverna som är i behov av anpassad skola. Skolformens skolledare beräknar dock en viss ytterligare ökning mellan 2024 och 2033, vilket behöver följas upp kontinuerligt för att se hur väl den beräkningen stämmer. Under 2024 görs en översyn av anpassad skolas organisation för att titta på möjligheten till mer samlade undervisningsplatser. I dag upplevs det som svårt att ha utspridd verksamhet med små enheter. Syftet med översynen är att se över möjligheten till att ha färre undervisningsplatser men med flera grupper på varje skola. Att forma en organisation som är mer funktionell utifrån de behov som finns i dag och framåt och som utgår från funktionalitet, arbetsmiljö och pedagogiska utvecklingsbehov. I förlängningen blir detta troligen en lokalfråga vilket kan komma att påverka underhålls och investeringsbehov för grundskolan och innebära att delar av verksamheter behöver omfördelas och flyttas. Vilka lokaler som i så fall kan bli aktuella och vilka verksamheter och enheter som kan påverkas måste fortsatt utredas, vilket skall göras av avdelning stöd och utveckling i samarbete med ledning för grundskolan.

Grundskolan och anpassad skola ser även ett ökat antal elever i behov av förstärkt särskilt stöd och som har behov av undervisning i mindre sammanhang. Det kan ske i form av en till en undervisning, studio, alternativt särskilda undervisningsgrupper. Dessa satsningar är kostnadskrävande men förvaltningen ser ett tydligt resultat i form av främjad närvaro och bättre mående för elever i behov av förstärkt särskilt stöd.

Resursskolan är en del av den ordinarie grundskolan. Vårdnadshavare söker till Gotlands resursskola i samråd med ordinarie skola. Resursskolan består av två enheter på tre platser, tal- och språkklasserna F-6 på Väskinde skola, tal- och språkklasser 7-9 på Solbergaskolan samt Lövsta resursskola. Under 2024 genomgår resursskolan en översyn -(BUN 2024/921) av egen organisation för att möta ökade behov och förväntningar. Syftet med översynen är att forma en organisation som är tydligare och mer funktionell utifrån de behov som finns i dag och framåt och som utgår från funktionalitet, arbetsmiljö och pedagogiska utvecklingsbehov. I förlängningen blir detta troligen en lokalfråga vilket kan komma att påverka underhålls och investeringsbehov för grundskolan och innebära att delar av verksamheter behöver omfördelas och flyttas. Vilka lokaler som i så fall kan bli aktuella och vilka verksamheter och enheter som kan påverkas måste fortsatt utredas, vilket skall göras av avdelning stöd och utveckling i samarbete med ledning för grundskolan.

Utomhusmiljö

Riktlinjer för förskolors och grundskolors utemiljöer i Sverige tas fram av Boverket, Folkhälsomyndigheten och Naturvårdsverket för att skapa hälsosamma och stimulerande miljöer för barn. En varierad utemiljö med träd, buskage och kuperad terräng främjar fysisk aktivitet, lek, motorik samt social, emotionell och kognitiv utveckling, vilket kan minska risken för psykiska problem. Boverket rekommenderar 40 m² fria per barn, men minst 30 m² är acceptabelt i tätbebyggda områden. Områden bör vara säkra, inhägnade, ha fallskydd och solskydd, samt skydd mot trafik och faror.

Förskolorna på Gotland har i de allra flesta fall en god utemiljö för lek och fysisk aktivitet. Vissa förskolor delar också i viss mån gård med intilliggande grundskola. Det är dock viktigt att i sammanhanget nämna att det finns ett behov av att klimatanpassa utomhusmiljön inom såväl förskola som grundskola. Detta innebär att arbeta för att skapa skugga, minska värmeeffekten och förbättra luftkvaliteten. Gör dem mer motståndskraftiga mot klimatförändringar och att skapa en miljö som är än mer hållbar och trivsam för barn och elever.

Utomhusmiljön på öns grundskolor bedöms vara relativt god, med ett riktvärde på 30 m² friyta per elev. Trots att detta mål till viss del är svårt att uppnå i stadsnära områden, strävar förvaltningen efter att erbjuda en varierad miljö med bollplaner, lekredskap, grönområden och sociala ytor, anpassade för olika åldrar och fysiska förutsättningar. Säkerhet, som god belysning och inga dolda platser skall prioriteras men ekonomiska resurser krävs för kontinuerliga förbättringar. Skolgårdar bör även ha naturinslag för biologisk mångfald och ge barnen möjlighet att leka i naturliga miljöer. Många skolor har dock, framför allt de utanför Visby, även tillgång till park eller skog. Dessa kan normalt sett inte nyttjas under rasttid men finns ändå som en fördel när det kommer till möjligheterna att lära i och av naturen.

Idrottsämnet och lokaler

Ämnet har fått utökad tid i läroplanen. I nuläget är det brist på lediga tider i flera av idrotts-hallarna i Visby och Roma och förändringsarbete pågår. Idrottshall kommer att byggas i Roma och förväntas bli klar till juni-26 och för Solbergaskolan pågår en förstudie för en ny idrottshall. I samband med detta sker även en översyn av befintliga omklädningsrum där åtgärder som kan öka trygghet behöver genomföras.

Modersmålsenheten: är sedan oktober 2024 samlokaliserad med Solbergaskolan och lokalerna genomgår underhåll inför inflyttning. Enhetens uppdrag har minskat i omfattning de senaste två åren då invandringen till Sverige har avtagit och bedömningen är att nuvarande lokalisering är ändamålsenlig.

Kulturskolan: är sedan 2017 placerade i lokaler i Sävhuset vid området Solrosen Visby, där vissa delar även samordnas med Wisbygymnasiet. Önskemål om att utöka utbudet inom vissa kurser finns men lokalytan sätter begränsningar. I nuläget finns inte möjligheten att utöka och använda delar av gymnasiets lokaler eftersom gymnasiet kommer ha ökande elevkullar under perioden 2024–2027.

Fenomenalen Science center: har lokaler vid Visby hamn som hyrs av Gotlandsbolaget /Destination Gotland. Lokalerna delvis renoverade och ombyggda under 23/24, vilket är till belåtenhet för verksamheten.

Barn- och elevhälsan (BEH): har för närvarande huvudkontor vid Mästergatan i Visby men personalen fördelas ut och arbetar även ute på varje skola. Flertalet av skolorna har dock icke ändamålsenliga lokaler och många gånger delas dessa mellan skolsköterska, skolkurator, specialpedagog, kulturskolan samt psykolog. Ambitionen från förvaltningen är att skolkurator och psykolog skall ha ett gemensamt rum och att skolsköterskan har eget rum och att dessa skall uppfylla gällande lagkrav. Huvudkontorets placering är under utredning och en flytt från Mästergatan kan vara aktuell under vt2025

Det fria skolvalet

Är ett system i Sverige som ger föräldrar och elever möjlighet att välja vilken skola de vill gå i, oavsett var de bor. Tidigare var elever oftast hänvisade till den skola som låg närmast

deras hem, men med det fria skolvalet erbjuds en möjlighet för vårdnadshavare att lämna ett önskemål om var barnet ska gå i skola oavsett vilket skolår eller skola de går i. Målsättningen är att så långt som möjligt tillfredsställa vårdnadshavares och elevers önskemål.

I dag erbjuds och garanteras eleverna på Gotland en skolplacering inom det elevupptagningsområde man bor i, men de kan välja annan skola genom det fria skolvalet, men då i mån av plats. Det är skolans rektor som beslutar om en elev utanför upptagningsområdet kan beredas plats eller inte. I sammanhanget är det dock mycket viktigt att nämna att det finns en gräns för hur många elever en skola kan ta emot. Det handlar om skolans kapacitet vad det gäller lokalyta, ventilation, osv. vilket är avgörande för en god arbetsmiljö.

Det fria skolvalet infördes på Gotland 2009 och skolvalsperioden 15 januari till 5 februari riktar sig idag till barn som har rätt att börja förskoleklass. Skolvalet på Gotland har följt samma mönster under en rad år⁷. Cirka 16 procent av de barn som ska börja förskoleklass brukar välja fristående verksamhet. Rörligheten mellan de kommunala grundskolorna - det vill säga de som väljer en annan kommunal skola än hemskolan - är procentuellt högre än andelen som väljer till fristående skola. Det handlade senast (i skolvalet inför läsåret 2023/24) om drygt 25 procent av den totala andelen väljande barn.

Snittet på grundskolans lokalarea är ca 17 m² /elev. Det totala kvadratmeterantalet för Gotlands grundskolor är ca 91 500 m². Med måttet 10 m² / elev ligger den totala teoretiska kapaciteten på drygt 9 100 elever mot den faktiska siffran 5539 (okt-24) dvs en överkapacitet motsvarande ca 3 500 elever eller ca 40%. Men om vi i stället tittar på hur grundskolan är organiserad så får vi följande siffror;

- Kapaciteten: 7 750 vilket innebär en faktisk beläggning på 71 %
 - Förklaringen ligger i hur skolorna valt att organisera elevgrupper och hur de fördelas på tillgängliga lokalytor

Variationerna i hyra per elev är också stora per skola, men här beror det delvis på två olika faktorer. Dels om, och i så fall när, förskolan eller grundskolan är om- eller tillbyggd, dels hur många barn/elever det går på enheten i förhållande till storleken på densamma. Detta gör alltså att kvadratmeterkostnaden per barn/elev varierar starkt.

Sammantaget visar detta på komplexiteten i arbetet med förvaltningens lokalförsörjning. Det finns en överkapacitet av lokaler i förhållande till elevantalet inom vissa geografiska områden vilket ger varierande kostnader per elev. Detta är beroende av olika faktorer som till exempel politiska beslut, befolkningstillväxt och det fria skolvalet.

2.2 Verksamhetens förutsättningar, utmaningar och möjligheter

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen består av cirka 2200 anställda och leds av en utbildningsdirektör. Det politiska ansvaret för verksamheten delas mellan barn- och utbildningsnämnden samt gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden. Förvaltningens uppdrag är att erbjuda en högkvalitativ, jämlik, tillgänglig och hälsofrämjande lärmiljö. Verksamheterna ska stödja alla barns, elevers, studerandes och deltagares positiva utveckling och lärande. Kort sagt: Förvaltningen ska skapa möjligheter för alla att lyckas. Målsättningen är att elever, studerande och deltagare fullföljer sina utbildningar. Det ska finnas möjligheter för

⁷ Rapport om skolvalet 2023 (BUN 2023/32)

livslångt lärande för alla medborgare och en stark grund för aktivt deltagande i samhället, samtidigt som utbildningsnivån på Gotland höjs. Utbildningar som matchar individens, näringslivets och samhällets behov ska erbjudas, och det ska bedrivas kontinuerliga insatser för att säkerställa en hållbar kompetensförsörjning på Gotland.

Målgrupper nämnderna finns till för och deras viktigaste behov:

- Barn och ungdomar 1–16 år inskrivna i förskola och elever som från det barnet fyller sex år omfattas av skollagen.
- Elever som är mottagna i anpassad grundskola och gymnasieskola (tidigare grund- respektive gymnasiesärskolan)
- Elever inskrivna i kulturskolan
- Elever inskrivna i gymnasieskolan
- Elever inskrivna i vuxenutbildning
- Deltagare vid Folkhögskolan
- Ungdomar som omfattas av det kommunala aktivitetsansvaret
- Ungdomar som nyttjar verksamheterna inom ungdomsgårdarna
- Ungdomar i offentlig miljö som behöver vuxennärvaro
- Individer som står långt från arbetsmarknaden
- Nyanlända på Gotland

Viktiga styrdokument och planer

- Skollagen
- Läroplaner för alla skolformer
- Kommunallag
- Förvaltningslag
- Barnkonventionen
- Bosättningslagen
- Massflyktsdirektivet
- Regional utvecklingsstrategi – Vårt Gotland 2040
- Region Gotland styrmodell

Generalitet, flexibilitet och elasticitet

Genom att planera för generalitet, flexibilitet och elasticitet kan byggnader anpassas till olika behov över tid, vilket förbättrar ekonomisk hushållning och hållbarhet. Generalitet innebär att byggnader kan användas för flera ändamål utan större förändringar, som en skola som senare kan bli kontor eller bibliotek. Flexibilitet gör det möjligt att snabbt anpassa lokaler för nya behov med minimala ombyggnationer, medan elasticitet handlar om att kunna expandera eller minska lokalens kapacitet beroende på behov, och att dela utrymmen mellan verksamheter för bättre resursanvändning.

Utomhusmiljö

Viktigt att nämna att det är av största vikt att klimatanpassa utomhusmiljön inom många av nämndens ansvarsområden, framför allt inom förskola och grundskola. Vilket skall göras i samarbete med teknikförvaltningens parkavdelning och respektive verksamhet. Detta innebär att öka motståndskraften mot klimatförändringar och skapa en mer hållbar och trivsamt miljö för barn och elever. Genom att kombinera flera olika åtgärder kan skolgårdar bli mer resilianta mot klimatförändringar samt erbjuda en hälsosammare och inspirerande miljö för både elever och lärare. Det kan bland annat innebära att använda hållbara

och återvinningsbara material i lekutrustning och markbeläggning, undvika hårda ytor som asfalt då de kan bli mycket varma och bidra till värmespridning, skapa skugga och svala områden, öka gröna ytor, trädplantering och skolträdgårdar och omhändertar regnvatten. Det är viktigt att underhåll och uppdatering av utemiljöer är en del av underhållsplanerna och kommer med tidigt i budgetarbetet.

Demografi

De demografiska förändringarna på Gotland kommer att ha betydande konsekvenser för barn- och utbildningsnämnden under de kommande fem åren och i förlängningen även för gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden.

Befolkningsprognosen för 2024–2033 pekar på en kraftig minskning av antalet barn och elever, särskilt berörande förskolan och grundskolan. Denna nedgång är framför allt märkbar på norra Gotland och i norra Visby, vilket innebär att barn- och utbildningsnämndens budget förmodligen kommer minska med 102 miljoner kronor över en tioårsperiod. Parallellt med detta ställer en åldrande befolkning, minskad arbetskraft i arbetsför ålder och ökad konkurrens om personal höga krav på utbildnings- och arbetslivsförvaltningens framtida strategiska planering.

Förvaltningen måste hantera det minskade antalet barn och elever både på kort och lång sikt, ur flera perspektiv som organisation, lokalbehov och bemanning. Samtidigt förväntas det en ökning av antalet elever till gymnasiet under 2024–2027 och att möjliga deltagare till vuxenutbildningen förväntas ligga kvar på en relativt hög nivå.

Ur ett lokalförsörjningsperspektiv arbetar förvaltningen holistiskt för att möta båda nämndernas specifika behov baserat på en gemensam analys av nuläget och behoven. Det är och kommer att vara en stor utmaning att säkerställa tillräcklig tillgång till lokaler och optimera organisation och användning utifrån prognoser och förväntad utveckling.

En minskning kan även leda till ett lägre personalbehov, vilket delvis kan hanteras genom anpassningar av tjänster i takt med pensionsavgångar. Samtidigt krävs fokus på att rekrytera kvalificerad personal. Rekryteringskampanjer och kompetensutveckling är avgörande för att försäkra sig om att alla enheter har den rätta kompetensen. Det är av största vikt att förvaltningen fortsätter att utveckla och stärka egen kompetensförsörjningsplan, innefattande rekryteringskampanjer, kompetensutveckling, varumärkestärkning som arbetsgivare samt samarbeten med utbildningsinstitutioner och universitet.

Nämnderna behöver tillsammans ta strategiska beslut och vara öppna för flexibla lösningar inom lokalnyttjandet för att hantera de demografiska förändringarna och en begränsad budget samtidigt som tillgången på behörig personal skall säkerställas. Förvaltningen bedömer också att Region Gotland behöver agera samordnat för att lösa bostadsbristen, vilket är avgörande för rekryteringen och för att personal ska kunna flytta till och vilja bli kvar på Gotland.

Globalisering

Erbjuder både möjligheter och utmaningar för utbildnings- och arbetslivsförvaltningar. Det krävs ökad fokus på internationella färdigheter, anpassning till digitalisering, livslångt lärande och förmåga att navigera en global och föränderlig arbetsmarknad. Nyckeln till att framgångsrikt hantera globaliseringens effekter är därför anpassning och flexibilitet. Inom förvaltningen kan globalisering leda till flera konsekvenser och möjligheter. Skolor och universitet måste förbereda elever och studenter för en global arbetsmarknad, vilket innebär

att språkkunskaper, kulturell förståelse och internationell erfarenhet blir viktiga komponenter. Globaliseringen främjar mångfald inom arbetskraften, vilket kan vara en styrka men kräver insatser för att säkerställa inkludering, undvika diskriminering och upprätthålla rättvisa arbetsvillkor.

Den ökade digitaliseringen som följer med globaliseringen innebär att utbildningar behöver integrera digitala verktyg och plattformar än mer. Internationellt samarbete och utbyten, som exempelvis elevutbytesprogram och partnerskap med utländska skolor och universitet, förbättrar förståelsen för globala frågor och utmaningar. Förändrade kompetenskrav på arbetsmarknaden innebär att utbildningssystemet måste kunna anpassa sig för att förse med de mest relevanta färdigheterna och erbjuda både utbildning och vidareutbildning för att förbättra matchningen mellan arbetsgivare och arbetstagare.

Snabb teknologisk utveckling och förändrade marknadsvillkor gör det viktigt för förvaltningen att stödja livslångt lärande och kompetensutveckling. Det hjälper arbetskraften att anpassa sig och förbli konkurrenskraftig. Digitaliseringen har även möjliggjort distansarbete för vissa delar av förvaltningen, vilket medarbetarna upplever som både positivt och negativt. Arbetsgivare måste kontinuerligt diskutera hur man bevarar tillit, delaktighet och personlig utveckling samtidigt som man upprätthåller en god arbetsmiljö och möjlighet till distansarbete. Utvecklingen av hem- och distansarbete leder ofta till nöjdare och mer produktiva medarbetare, men långvarig frånvaro från informell interaktion med kollegor kan innebära en risk.

Teknologisk utveckling

Den senaste pandemin accelererade digitaliseringen och ökad efterfrågan på utbildning och ny teknik, vilket kräver kontinuerliga satsningar på kompetensutveckling och upprätthållande av digital infrastruktur. Skolor måste utrusta elever med digitala färdigheter för framtiden, och digital kompetens är viktig för jämlikhet och demokrati. Nya tekniker och digitalisering skapar effektivare arbetssätt och samarbetsmöjligheter. Men framgången beror på ett strategiskt fokus på att integrera digitalisering i verksamhetsutvecklingen utan att förbise utmaningarna.

GDPR-krav medför ökade administrativa bördor och behov av säkra system, vilket kan öka kostnaderna. Förvaltningen bör här undersöka mer hur AI kan bidra till att förbättra förvaltningsarbetet, sortera i administrativa uppgifter, möjliggöra effektivare processer och öka medborgarservice. Genom att utnyttja AI-teknik kan förvaltningen troligen bli mer proaktiv och anpassningsbar till förändringar i samhället. AI erbjuder både möjligheter och utmaningar i skolor, som från hösten 2024 kommer att lägga till ämnet artificiell intelligens i gymnasie- och vuxenutbildning. Ämnet fokuserar då främst på AI-utvecklingen ur ett samhällsperspektiv men också hur AI kan användas för problemlösning.

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen har utvecklat riktlinjer för hur AI kan användas inom verksamheterna.

Klimat och energi

Globaliseringen och teknologisk utveckling påverkar flera aspekter av utbildnings- och arbetslivsförvaltningen, men klimat och energi är också kritiska faktorer som har en betydande inverkan på arbetet med lokalförsörjning och periodiskt underhåll. Klimatförändringarna och ökande energikostnader har lett till en större medvetenhet om behovet av energieffektivisering och hållbarhet inom skolor och andra lokaler.

Regionen och förvaltningen måste säkerställa att lokalerna inte bara uppfyller dagens krav på energiprestanda, utan också är förberedda för framtida strängare miljöregler.

Det är av betydelse att regionen investerar i renovering av äldre byggnader för att förbättra isolering, ventilation och uppvärmningssystem. Detta bidrar inte bara till minskade energikostnader, utan också till en bättre inomhusmiljö för elever och personal. Genom att använda moderna, energieffektiva material och tekniker kan skolor minska sitt koldioxidavtryck och operativa kostnader. Implementeringen av solpaneler, värmepumpar och andra förnybara energikällor blir allt viktigare. Här behöver vi kontinuerligt bevaka och överväga att integrera smarta energihanteringssystem som kan övervaka och optimera energianvändning i realtid, vilket gör det möjligt att reagera snabbt på energibehov och minska slöseri.

Klimatförändringarna kräver också att regionen anpassar byggnader och lokaler för att motstå extremväder och andra klimatrelaterade händelser. Detta innebär att fokusera på att göra byggnader mer motståndskraftiga mot värmeböljor, översvämningar och stormar.

Anpassning av skolgårdar och andra utomhusområden för att hantera extremt väder är också viktigt. Detta kan innebära att skapa skuggade områden för att skydda mot solens strålar, förbättra dränering för att förhindra översvämningar och plantera träd och växter som kan motstå olika klimatförhållanden.

För att säkerställa att skolor och andra utbildningslokaler fortsätter att fungera effektivt och miljövänligt, krävs en strategisk och långsiktig planering av periodiskt underhåll. Regionen och förvaltningen måste också överväga hur dessa anpassningar och underhållsåtgärder kan finansieras. Att söka statliga bidrag, EU-finansiering eller offentliga-privata partnerskap kan vara nödvändigt för att täcka kostnaderna för stora energiprojekt och klimatanpassningsåtgärder.

Sammanfattningsvis spelar klimat och energi en avgörande roll i hur utbildningsförvaltningar hanterar sina lokaler och underhåll. Genom att integrera hållbarhetsprinciper och energieffektiva lösningar kan man säkerställa att lokalerna förblir funktionella, miljövänliga och ekonomiskt hållbara för framtida generationer.

Det fria skolvalet – rörlighet påverkar

Det fria skolvalet medför en elevrörlighet som påverkar planering såsom resursfördelning, personalbehov och skolkapacitet. Att elever går från kommunala skolor till fristående skolor är delvis en utmaning för den kommunala huvudmannen när det gäller planering. Kommunen ansvarar också för de uppgifter skollagen ålägger regionen när det gäller fristående skolor vars verksamhet riktar sig mot den personkrets som rymms inom nämndens verksamhetsområde, samt enskilt bedrivna förskolor och fritidshem och det behöver därför även finnas en beredskap att ta emot elever från fristående skolor.

En av de viktigaste faktorerna som påverkar föräldrars val av skola är utbildningens kvalitet. Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen arbetar kontinuerligt för att utveckla hur skolornas framgångar och styrkor kommuniceras till allmänheten. Genom Skolinspektionens Skolenkät har vårdnadshavare och elever i årskurs 5 och 8 möjlighet att delge sina upplevelser av skolgången vartannat år, vilket bidrar till kvalitetsutveckling i skolorna.

Huvudmannen behöver utöver detta eftersträva och säkerställa generalitet och en flexibel och elastisk planering när det gäller lokaler och organisation. Detta har stor betydelse för

att ha en beredskap för att kunna emot elever om de väljer att återgå eller övergå till den kommunala skolan från en fristående skola eller om den fristående av någon anledning avvecklas.

2.3 Befintliga lokalers yta, kapacitet och nyttjandegrad

För att ge en tydligare bild så delas informationen upp på följande sätt;

- En övergripande beskrivning
- Bilaga 1 och 2 som beskriver lokalytor elevprognos och kapacitet inom för och grundskola

Den totala kontraktsarean i m² inom nämndens ansvarsområden är; 126 438 m²

Förskolan

- Den totala kontraktsarean i m² är; 27 025 m²
- Det totala antalet barn inom region Gotlands förskolor 24-10-04 är; 1 782 barn
- Förskolan Gotland har i dag, 2024, en sammanlagd lokalyta som skulle kunna rymma ca 2 500 barn, men har en inskriven population på ca 1 780 barn. Innebär att det finns en överkapacitet på ca 700 barn ur lokalsynpunkt

Fristående förskolor

- Det totala antalet barn inom fristående förskolor 24-10-04 är; 551 barn

Grundskolan

- Det totala antalet elever inom region Gotlands grundskolor 24-10-04 är; 5 539
- Den totala kontraktsarean för Gotlands grundskolor och fritidshem är ca 91 000 m². Med måttet 10 m² per elev ligger den totala teoretiska kapaciteten på drygt 9 100 elever mot den faktiska siffran 5 539, dvs en överkapacitet motsvarande ca 3 500 elever eller ca 40 procent

Men om vi i stället tittar på hur grundskolan är organiserad så får vi följande siffror;

- Kapaciteten: 7 750 vilket innebär en faktisk beläggning på 71 %
 - Förklaringen ligger i hur skolorna valt att organisera elevgrupper och hur de fördelas på tillgängliga lokalytor

Anpassad skola

- Det totala antalet elever inom region Gotland anpassad skola 24-10-04 är; 72

Fristående grundskolor:

Lsåret 2024/25	Antalet elever inom fristående grundskolor 24-10-04
Skolenhet	
Guteskolan F-9	334
Innovitaskolan Visby F-9	471
Montessori friskola F-6 Gotland	72
Orionskolan F-9	184
Totalt	1061

Kulturskolan

- Kontraktsarean är; 2 360 m²

Barn- och elevhälsan

- Kontraktsarean för huvudkontoret på Mästergatan är; 370 m²

Fenomenalen

- Kontraktsarean är; 500 m²

2.5 Funktionalitet ur verksamhetsperspektiv

Grundskolan: Kvaliteten på grundskolornas lokaler varierar kraftigt. Många lokaler håller hög kvalitet och ändamålsenlighet ur ett pedagogiskt perspektiv. Exempelvis nybyggd Alléskola, Solbergaskolan, Gråboskolan och Garda skola. Andra skolor har betydligt sämre lokalmässiga förutsättningar. Exempel på detta är Sanda skola, Stånga skola och Vänge skola. Till stor del beror skillnaderna på storleken och när skolorna är byggda. De mer nybyggda skolorna har i högre utsträckning en bra pedagogisk miljö med grupprum, avdelningsmöjligheter och bra ytor för pedagogisk personal. Graden av specialsalar för praktisk/estetiska ämnen så som slöjd, musik och bild är också högre på de större skolorna. Det hänger ofta samman med att dessa enheter också har undervisning för elever i de högre åldrarna (högstadium) där kraven varit högre under en längre tid.

Anpassad skola: Normalt sett är det ca 1 % av eleverna som är i behov av anpassad skola. Skolformens skolledare beräknar dock en viss ytterligare ökning mellan 2024 och 2033, vilket behöver följas upp närmare för att se hur väl beräkningen stämmer. Det finns en pågående översyn av anpassad skolas organisation för att titta på möjligheten till mer samlade undervisningsplatser. I dag upplevs det som svårt att ha utspridd verksamhet med små enheter. Syftet med översynen är att se över möjligheten till att ha färre undervisningsplatser men med flera grupper på varje skola. Att forma en organisation som är mer funktionell utifrån de behov som finns i dag och framåt och som utgår från funktionalitet, arbetsmiljö och pedagogiska utvecklingsbehov. I förlängningen blir detta troligen en lokalfråga vilket kan komma att påverka underhålls och investeringsbehov för grundskolan och innebära att delar av förvaltningens verksamheter kan behöva omfördelas och/eller flyttas. Vilka lokaler som i så fall kan bli aktuella och vilka verksamheter och enheter som kan påverkas måste fortsatt utredas, vilket skall göras av avdelning stöd och utveckling i samarbete med ledning för grundskolan.

Grundskolan och anpassad skola ser även ett ökat antal elever i behov av förstärkt särskilt stöd och som har behov av undervisning i mindre sammanhang. Det kan ske i form av en till en undervisning, studio, alternativt särskilda undervisningsgrupper. Dessa satsningar är kostnadskrävande men förvaltningen ser ett tydligt resultat i form av främjad närvaro och bättre mående för elever i behov av förstärkt särskilt stöd.

Resursskolan består av två enheter på tre platser, tal- och språkklasserna F-6 på Väskinde skola, tal- och språkklasser 7–9 på Solbergaskolan samt Lövsta resursskola. Även resursskolan genomgår en översyn (BUN 2024/921) av egen organisation, under 2024, för att möta ökade behov och förväntningar. Syftet med översynen är att forma en organisation som är tydligare och mer funktionell utifrån de behov som finns i dag och framåt och som utgår från funktionalitet, arbetsmiljö och pedagogiska utvecklingsbehov. I förlängningen blir detta troligen en lokalfråga vilket kan komma att påverka underhålls och investeringsbehov för grundskolan och innebära att delar av verksamheten behöver omfördelas och flyttas.

Förskolan: När det gäller förskolorna kan konstateras att flertalet är byggda under perioden 1960-talet till 1980-talet och är relativt likartade både vad gäller byggnadernas standard och underhåll. Undantag utgörs av bland annat förskolan i Väskeby som är nybyggd och inflyttad under 2024 samt förskolan Törnekvior som byggdes och togs i bruk 2017/18.

Många av lokalerna har under de senaste åren fått planerat underhåll av ytskikten och verksamheterna har då också gjort vissa anpassningar av lokalerna för att få en mer funktionell och modern lärmiljö. Vissa lokaler utmärker sig åt det negativa hållet vad gäller innemiljö och det kan då både handla om att lokalernas utformning är omodern eller behov av ytskiktsreovering. Gamla tiders syn på barnomsorg kan tydligt ses till exempel i vår äldsta enhet Persgränd förskola. Reovering följer till stor del teknikförvaltningens underhållsplan som utbildnings- och arbetslivsförvaltningen har möjligheter att vara med och prioritera till viss del.

Barn- och elevhälsan (BEH) har på flera av skolorna icke ändamålsenliga lokaler. På flertalet skolor delas lokaler av skolsköterska, skolkurator, specialpedagog, kulturskolan samt psykolog. Önskan är att skolkurator och psykolog får ett gemensamt rum och att skolsköterskan har ett eget rum samt att dessa uppfyller gällande lagkrav. Med dagens skolorganisation med flertalet mindre enheter blir det många dagliga förflyttningar för BEH-personalen vilket också påverkar arbetsmiljön för personalen och tillgänglig tid med barn och elever.

Kulturskolans lokaler är förhållandevis nya då verksamheten flyttade in i Sävhuset vid området Solrosen Visby, 2017, så nöjdheten bedöms vara god. Verksamheten samordnas även till viss del med Wisbygymnasiet. Önskemål om att utöka utbudet inom vissa kurser finns men lokalytan sätter begränsningar. Kulturskolan har under perioder kö till verksamheten vilken inte alltid är möjligt att korta ned i önskvärd takt.

Fenomenalen Science center: har lokaler vid Visby hamn som hyrs av Gotlandsbolaget. Lokalerna delvis reoverade och ombyggda under 23/24, vilket är till belåtenhet för verksamheten.

2.6 Planerade och beslutade investeringar

Principen med steg 1–4 används alltid som grund i arbetet med lokalplanering inom förvaltningen, såväl kortsiktigt som långsiktigt. Det krävs även god framförhållning, aktivt beslutsfattande på olika nivåer samt förståelse och förankring hos berörda verksamheters ledning och personal för att lyckas hela vägen

Se även kapitel 3.3, 3.6 och tabell 2: Lokalbehov

- Idrottshall Roma
 - Byggstart i början av 2025 och beräknas färdigställd till juni-26
- Västerhejde skola
 - Permanent nybyggnad på fastigheten och skolpaviljong borttages. Nuvarande paviljong har en yta på ca 500 m².
 - Ny byggnad uppförs på annan plats än paviljongen vilket innebär att paviljongen kan stå kvar tills ny byggnad är färdigställd. Beställning är lagd till TKF och ärendet återrapporteras kontinuerligt till nämnd
- Sanda förskola och skola
 - Förstudien klar och ett projektdirektiv är under utformning, utifrån förskolans och grundskolans behov utifrån senaste befolkningsprognoserna (se BUN § 87)
- Förskolan Korallen, Vibble– paviljong borttages under ht2024 – ersätts ej
- Förskolan Klubbsvampen avvecklas till juni-25
- Förskolan Linden avvecklas senast juni-27 och flyttas till Humlan, Visby
- Södervärnskolans skolgård – upphandling pågår. Färdigställs under 2025
- Idrottshall Visby (främst för Solbergaskolan)
 - Utredning pågår. Två alternativa placeringar diskuteras och en av placeringarna har varit på remiss den andra är på remiss fram till 8 november
 - Förvaltningen har behov av att byggnaden är färdigställd till juni-27 men i nuläget är det oklart om det är möjligt
- Utemiljö Solbergaskolan – ersättningsytor för när nya Solbergabadet byggs samt en uppdatering av skolgårdarna

3 Behovsbedömning

Det är relativt svårt att göra exakta prognoser om framtida lokalbehov för nämndens ansvarsområden. Även om förvaltningen kan bedöma situationen baserat på lokalkapacitet, elevunderlag och befolkningsprognoser, är det i slutänden huvudmannen som ansvarar för hur framför allt förskolor och grundskolor ska lokaliseras och delvis organiseras. Den politiska majoriteten bestämmer hur Region Gotlands skolor ska organiseras både geografiskt och med avseende på stadiestorlek.

Förvaltningens planering utgår från rådande politiska beslut, den geografiska spridningen av skolorna, resultatet av det fria skolvalet, lokalernas status samt deras behov av underhåll och om- eller tillbyggnationer.

Som nämnts i tidigare kapitel har förvaltningen inom vissa områden ett överskott av lokalyta, men detta är geografiskt spritt. Detta gäller för närvarande främst förskolor och grundskolor. Bedömningen utifrån de senaste befolkningsprognoserna är att överskottet av lokalyta kommer att öka inom vissa områden, vilket möjliggör förtätning, att det görs kontinuerlig översyn av organisation och förvaltningen ges också en möjlighet att frigöra lokalytor till annan avdelning eller förvaltning.

Det är dock mycket viktigt att i lokalplanering alltid beakta lokalernas kapacitet vad det gäller yta/elev, ventilation osv. Inte frångå uppsatta riktvärden och belasta lokalerna mer än vad de är dimensionerade för vilket kan få negativa konsekvenser utifrån arbetsmiljö och hälsoperspektiv.

Det totala kvadratmetertalet för Gotlands förskolor är ca 27 025 m² och snittet på förskolans lokalarea är ca 15 m² per barn. Med måttet 10 m² per barn ligger den totala teoretiska kapaciteten på ca 2 500 barn mot den faktiska siffran 1 782, dvs en överkapacitet motsvarande ca 700 barn eller ca 30 procent.

Det totala kvadratmetertalet för Gotlands grundskolor är ca 91 500 m² och snittet på grundskolans lokalarea är ca 17 m² per elev. Med måttet 10 m² per elev ligger den totala teoretiska kapaciteten på drygt 9 100 elever mot den faktiska siffran 5 539, dvs en överkapacitet motsvarande ca 3 500 elever eller ca 40 procent. Men om vi i stället tittar på hur grundskolan är organiserad så får vi följande siffror;

- Kapaciteten: 7 750 vilket innebär en faktisk beläggning på 71 %
 - Förklaringen ligger i hur skolorna valt att organisera elevgrupper och hur de fördelas på tillgängliga lokalytor

3.1 Trender, inriktningar och krav

Social sammanhållning

Under de kommande åren kommer utbildnings- och arbetslivsförvaltningen att möta ökade krav på inkludering och delaktighet. En rättvis skola och tillgång till utbildning, arbete och socialt deltagande för alla är centrala för att uppfylla dessa krav. Detta arbete är viktigt för att minska ensamhet, motverka extrema åsikter och kriminalitet, samt främja hälsa. Förvaltningen påverkas också av faktorer som lågkonjunktur och ekonomisk oro, vilket kan minska intresset för utbildning och skapa utmaningar på arbetsmarknaden. Arbetslösheten är låg på Gotland, men vissa grupper har svårt att komma in på arbetsmarknaden. Insatser görs redan för att ge möjligheter till studier, praktik och arbete. För att möta dessa utmaningar måste utbildningsutbudet kontinuerligt förbättras och personalens kompetens utvecklas. Strategiska beslut och samarbeten med näringslivet och berörda nämnder är nödvändiga för att vägleda människor till branscher där behovet av kompetens är störst. Det är också viktigt att chefer kan följa upp och stötta personalens utveckling. Förvaltningen behöver stärka utbildningsutbudet, främja inkludering och anställningsbarhet, samt samarbeta strategiskt med relevanta aktörer för en hållbar samhällsutveckling.

Brottsförebyggande arbete

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen i Region Gotland är en av flera centrala aktörer i det brottsförebyggande arbetet på ön, med särskilt fokus på att förebygga och förhindra att unga hamnar och fastnar i kriminella miljöer. Genom nära samarbete mellan socialtjänsten, skolan och andra lokala aktörer, strävar förvaltningen efter att tidigt identifiera och stötta barn och ungdomar med normbrytande beteenden, inklusive de barn som har placerats på Gotland från andra kommuner. Ungdomsavdelningen, särskilt fältverksamheten, har här en viktig roll för att identifiera och uppmärksamma våld bland unga.

I ljuset av den ökade närvaron av kriminella nätverk och den växande narkotikaförsäljningen, spelar utbildnings- och arbetslivsförvaltningens verksamheter en viktig roll i att skapa trygga skolmiljöer och en meningsfull fritid, och att förebygga och förhindra att unga dras in i brottslighet. Detta arbete ligger i linje med den nationella strategin mot organiserad brottslighet, särskilt vad gäller att stoppa kriminella karriärer.

Verksamheterna i utbildnings- och arbetslivsförvaltningen har en viktig roll i det brottsförebyggande arbetet, särskilt när det gäller att motverka mäns våld mot kvinnor. Genom sina

verksamheter, såsom skolor och elevhälsa, görs ett aktivt arbete för att tidigt identifiera och ingripa i situationer där våld i nära relationer kan förekomma. Detta inkluderar att uppmärksamma våld i ungas relationer, där det finns en ökad risk för att unga kvinnor utsätts för upprepat våld. Skolan och elevhälsan är ofta de första instanserna som kan upptäcka tecken på våldsutsatthet, både genom observationer i skolmiljön och genom signaler från elever.

Gotland är hittills den enda regionen som inte drabbats av skjutningar⁸, och betydelsen av tidiga insatser för att förebygga kriminalitet och brottsutsatthet bland barn och unga är stor. I Sverige ansvarar Skolverket och Socialtjänsten för att utveckla arbetet med tidiga samordnade insatser (TSI) på uppdrag av regeringen och Linnéuniversitetet driver ett forskningsprojekt för att analysera samverkansprocesser som bygger på den så kallade Skottlandsmodellen⁹

Samhällets beredskap

Ökad medvetenhet om samhällets sårbarheter, både nationellt och internationellt, gör att kompetensen inom säkerhets- och beredskapsfrågor måste förstärkas för att skydda viktiga samhällsfunktioner. Det förändrade säkerhetspolitiska läget och osäkerheten i omvärlden kan leda till fler flyktingströmmar på grund av klimatförändringar, krig, fattigdom och politiskt förtryck. Sveriges nya asylpolitik har dock minskat antalet nyanlända till centrala mottagningscenter, men det är fortfarande viktigt att upprätthålla en grundkapacitet.

Förvaltningen behöver stärka sin kompetens inom risk- och incidenthantering, förebyggande arbete, kännedom om lokalernas status och lagkravsefterlevnad. För närvarande saknas tillräcklig kompetens och bemanning inom säkerhets- och beredskapsområdet, vilket gör nära samarbete med regionalstyrelsen, länsstyrelsen och andra regionala förvaltningar avgörande.

Beredskapsarbete inom lokalplaneringen är att planera och bygga för att kunna hantera krissituationer effektivt. Det handlar om att identifiera risker, skydda kritisk infrastruktur, skapa säkra utrymningsvägar, inneha möjligheter till förvaring och lagerhållning, ha redundans i system samt ett nära samarbete med andra myndigheter och samhällsaktörer. Syftet skall vara att skapa en så robust och resiliert kommun som möjligt, där både invånare och viktiga samhällsfunktioner är skyddade och kan återhämta sig snabbt efter en kris.

Region Gotland har en övergripande plan för krishantering vid samhällsstörningar och varje förvaltning måste komplettera den med operativa planer och rutiner. Inom utbildnings- och arbetslivsförvaltningen har arbetet påbörjats men befinner sig fortfarande i ett utvecklingsstadium.

Förändringar i skollagen

Riksdagen¹⁰ har fattat beslut om ändringar i skollagen kring gymnasial utbildning i gymnasieskolan och Komvux på gymnasial nivå. Ändringarna ställer krav på huvudmän att väga in arbetsmarknadens behov när de planerar och erbjuder utbildning i gymnasieskolan och Komvux. Kommuner ska samverka när utbildningar inom gymnasieskolan och Komvux

⁸ Gotland enda polisområdet skonat från skjutningar - P4 Gotland | Sveriges Radio

⁹ Projekt: Tidiga samordnade insatser för barn som kan utsättas för eller hamna i kriminalitet | Inu.se

¹⁰ Regional planering och dimensionering av gymnasial utbildning - Skolverket

planeras, dimensioneras och erbjuds. Lagändringarna började gälla den 1 juli 2023 och tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas 2025. Ändringarna i skollagen syftar till att;

- öka det tillgängliga utbudet av utbildning på gymnasial nivå
- underlätta ungdomars och vuxnas etablering på arbetsmarknaden och
- förbättra kompetensförsörjningen till välfärd och näringsliv.
- Arbetsmarknadens behov ska få betydelse när kommuner, enskilda huvudmän och regioner planerar och dimensionerar vissa utbildningar inom gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning (Komvux).

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningens bedömning är att kommande lagändring, där en utökning av det tillgängliga utbudet är huvudsyftet kommer ha stor påverkan på förvaltningens organisation, lokalbehov och lokalplanering. Förvaltningen ser ett ökat behov av samarbete och samnyttjande kring lokaler både inom och mellan nämnder men också i förlängningen en påverkan på ekonomin.

3.2 Befolkningsprognos

Förvaltningen har utifrån Region Gotlands befolkningsprognos arbetat vidare med delområdesprognos, skolprognos, vilken är en befolkningsprognos som beräknas utifrån geografiska områden även kallat upptagningsområden och avser barn och elever inom åldersspannet 0 till 15 år. Den geografiska indelningen med sin hela population används även av andra verksamheter inom Region Gotland som underlag för planering.

Vid en omräkning av delområdesprognosens förväntade antal barn och elever inom berörda skolformer beräknas 100 procent av den prognostiserade populationen delta för förskoleklass och grundskola, i fritidshem 60,8 procent av berörda åldersgrupper och i förskolan beräknas 98,3 procent av 1–5 åringarna delta. Belopp som använts i beräkningarna är det för år 2024 fastställda grundbeloppet per skolform som utgår till den kommunala rektorn. Beräkningarna tar inte hänsyn till det fria skolvälet.

Totalt sett under en tioårs period beräknas minskningen av antalet barn- och elever reducera nämndens budget med motsvarande 102 miljoner kronor. De skolupptagningsområdet som minskar mest i barn- och elevvolym är Fårösund och norra Visby med respektive 26 och 25 procent därefter kommer Klinte med 20 procent.

Den kommunala för- och grundskolan har redan i dag svårigheter att nå ekonomi i balans. Det har delvis sin förklaring i att barn- och elevantal minskat och befolkningsprognoserna som visas nedan bekräftar detta och visar tyvärr inte på någon direkt förbättringspotential. Men även den spridda kommunala skolorganisationen påverkar ekonomin då många mindre enheter med ett mindre antal barn per enhet är geografiskt spridda över ön vilket ger sämre ekonomiska förutsättningar då kostnaderna per elev varierar mellan skolorna. Dessa variationer beror delvis på om och när de är om- eller tillbyggda, samt på antalet barn/elever i förhållande till enhetens storlek.

Informationen används som ett viktigt underlag för analys och diskussion om nuvarande samt framtida organisation och dimensionering inom förvaltningens olika delar. För nämndens ansvarsområden så har detta störst påverkan inom för- och grundskola.

Två tabeller förekommer per upptagningsområde, den första tabellen visar elevvolymförändringen per år i förhållande till år 2024. Samma teknik är det för den andra tabellen som översätter volym till budget.

Visby Norra

Jämförelse med volym år 2024, antal

Kategori	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	33-24
Förskola	-13	-22	-41	-41	-45	-46	-47	-49	-54	-9%
Fritidshem	-26	-52	-70	-84	-109	-125	-137	-145	-152	-22%
Fskl-Åk 6	-43	-85	-115	-138	-179	-206	-225	-239	-250	-25%
Åk 7-9	-33	-37	-36	-61	-61	-80	-81	-109	-132	-23%
Summa	-115	-195	-262	-324	-394	-457	-490	-542	-588	-25%

Jämförelse med budget år 2024, tkr

Kategori	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Förskola	-1 560	-2 641	-5 041	-5 041	-5 521	-5 641	-5 761	-6 001	-6 602
Fritidshem	-954	-1 886	-2 552	-3 062	-3 972	-4 571	-4 992	-5 303	-5 547
Fskl-Åk 6	-2 872	-5 694	-7 827	-9 248	-12 077	-13 901	-15 188	-16 148	-16 891
Åk 7-9	-2 499	-2 802	-2 727	-4 620	-4 620	-6 059	-6 135	-8 256	-9 998
Summa	-7 885	-13 023	-18 147	-21 971	-26 190	-30 173	-32 076	-35 708	-39 038

Visby Södra

Jämförelse med volym år 2024, antal

Kategori	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	33-24
Förskola	-20	-21	-52	-41	-44	-46	-48	-52	-65	-8%
Fritidshem	10	9	22	9	-7	-27	-45	-55	-63	-7%
Fskl-Åk 6	16	14	36	15	-11	-45	-74	-91	-103	-8%
Åk 7-9	18	13	5	4	23	41	59	49	21	3%
Summa	24	15	11	-13	-39	-77	-108	-149	-209	-7%

Jämförelse med budget år 2024, tkr

Kategori	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Förskola	-2 401	-2 521	-6 361	-5 041	-5 401	-5 641	-5 881	-6 361	-7 922
Fritidshem	355	311	799	333	-244	-998	-1 642	-2 019	-2 285
Fskl-Åk 6	1 173	1 184	2 478	1 393	-463	-2 779	-4 741	-5 917	-6 720
Åk 7-9	1 363	985	379	303	1 742	3 105	4 469	3 711	1 591
Summa	490	-41	-2 706	-3 012	-4 366	-6 314	-7 796	-10 587	-15 336

Fårösund

Jämförelse med volym år 2024, antal

Kategori	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	33-24
Förskola	0	-2	-1	-7	-7	-8	-9	-9	-10	-9%
Fritidshem	-5	-9	-15	-16	-21	-24	-26	-26	-27	-22%
Fskl-Åk 6	-9	-15	-24	-26	-35	-40	-42	-43	-45	-24%
Åk 7-9	-6	-15	-11	-11	-8	-12	-17	-23	-26	-24%
Summa	-20	-41	-51	-60	-71	-84	-93	-101	-108	-26%

Jämförelse med budget år 2024, tkr

Kategori	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Förskola	0	-240	-120	-840	-840	-960	-1 080	-1 080	-1 200
Fritidshem	-200	-333	-533	-577	-777	-888	-932	-954	-998
Fskl-Åk 6	-593	-1 003	-1 603	-1 795	-2 369	-2 710	-2 847	-2 912	-3 049

Åk 7-9	-454	-1 136	-833	-833	-606	-909	-1 288	-1 742	-1 969
Summa	-1 247	-2 712	-3 088	-4 045	-4 591	-5 467	-6 147	-6 688	-7 217

Slite

Jämförelse med volym år 2024, antal

Kategori	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	33-24
Förskola	-2	-5	-10	-10	-13	-13	-14	-14	-17	-7%
Fritidshem	1	4	1	3	-4	-10	-8	-10	-12	-6%
Fskl-Åk 6	1	6	1	5	-6	-16	-13	-17	-19	-6%
Åk 7-9	0	-13	-10	-16	-2	-1	-2	-11	-19	-12%
Summa	0	-8	-18	-18	-24	-39	-37	-52	-66	-9%

Jämförelse med budget år 2024, tkr

Kategori	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Förskola	-240	-600	-1 200	-1 200	-1 560	-1 560	-1 680	-1 680	-2 040
Fritidshem	22	133	22	111	-133	-355	-288	-377	-422
Fskl-Åk 6	-5	350	-1	298	-464	-1 143	-931	-1 205	-1 341
Åk 7-9	0	-985	-757	-1 212	-151	-76	-151	-833	-1 439
Summa	-223	-1 102	-1 936	-2 003	-2 309	-3 134	-3 052	-4 096	-5 242

Roma

Jämförelse med volym år 2024, antal

Kategori	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	33-24
Förskola	-20	-23	-22	-29	-33	-34	-36	-38	-40	-11%
Fritidshem	-1	-9	-22	-22	-30	-37	-44	-53	-54	-16%
Fskl-Åk 6	-2	-15	-36	-37	-50	-61	-73	-87	-89	-19%
Åk 7-9	-10	-23	-19	-32	-29	-36	-30	-32	-39	-15%
Summa	-33	-70	-98	-121	-143	-168	-184	-210	-222	-19%

Jämförelse med budget år 2024, tkr

Kategori	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Förskola	-2 401	-2 761	-2 641	-3 601	-4 081	-4 201	-4 441	-4 681	-4 921
Fritidshem	-44	-333	-799	-821	-1 109	-1 353	-1 620	-1 930	-1 975
Fskl-Åk 6	-187	-940	-2 348	-2 452	-3 310	-4 049	-4 865	-5 821	-5 956
Åk 7-9	-757	-1 742	-1 439	-2 424	-2 196	-2 727	-2 272	-2 424	-2 954
Summa	-3 390	-5 775	-7 227	-9 297	-10 696	-12 330	-13 197	-14 856	-15 806

Klinte

Jämförelse med volym år 2024, antal

Kategori	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	33-24
Förskola	-4	-5	-8	-9	-8	-8	-8	-9	-11	-6%
Fritidshem	-4	-9	-17	-18	-26	-32	-39	-41	-42	-21%
Fskl-Åk 6	-7	-15	-28	-29	-42	-53	-64	-68	-69	-25%
Åk 7-9	4	-1	1	-5	-3	-5	3	-3	-11	-8%
Summa	-11	-30	-52	-60	-78	-98	-108	-121	-133	-20%

Jämförelse med budget år 2024, tkr

Kategori	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Förskola	-480	-600	-960	-1 080	-960	-960	-960	-1 080	-1 320
Fritidshem	-155	-333	-621	-643	-932	-1 176	-1 420	-1 509	-1 531
Fskl-Åk 6	-402	-917	-1 814	-1 864	-2 721	-3 491	-4 243	-4 517	-4 587
Åk 7-9	303	-76	76	-379	-227	-379	227	-227	-833
Summa	-734	-1 926	-3 320	-3 966	-4 841	-6 006	-6 396	-7 333	-8 271

Sudret

Jämförelse med volym år 2024, antal

Kategori	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	33-24
Förskola	-5	-15	-24	-26	-26	-28	-29	-31	-33	-11%
Fritidshem	-7	-14	-16	-19	-23	-32	-36	-38	-42	-14%
Fskl-Åk 6	-12	-23	-26	-31	-38	-52	-59	-63	-69	-16%
Åk 7-9	-3	2	13	5	-6	-2	-1	-3	-11	-5%
Summa	-27	-50	-52	-71	-94	-114	-125	-136	-155	-15%

Jämförelse med budget år 2024, tkr

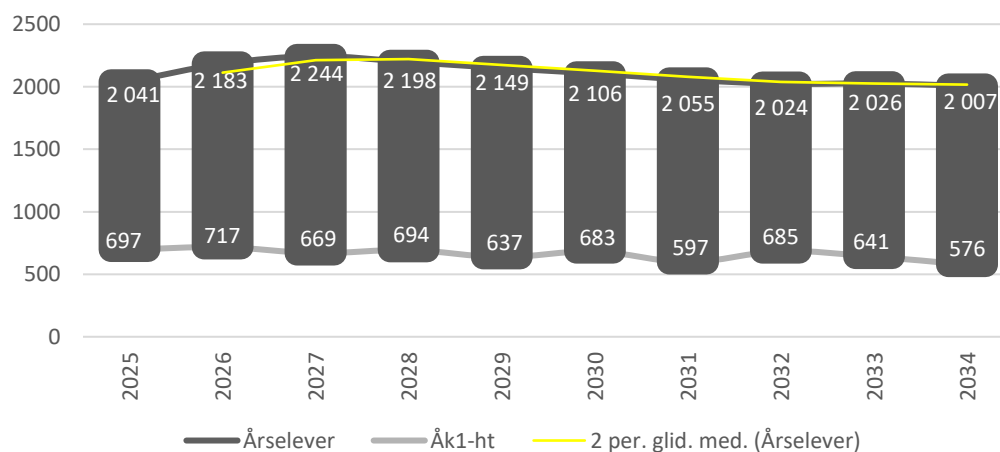
Kategori	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Förskola	-600	-1 800	-2 881	-3 241	-3 241	-3 481	-3 601	-3 841	-4 081
Fritidshem	-266	-510	-577	-688	-843	-1 154	-1 309	-1 398	-1 531
Fskl-Åk 6	-799	-1 588	-1 792	-2 087	-2 541	-3 503	-3 977	-4 249	-4 653
Åk 7-9	-227	151	985	379	-454	-151	-76	-227	-833
Summa	-1 893	-3 748	-4 265	-5 637	-7 079	-8 289	-8 962	-9 715	-11 098

Gymnasieskolan

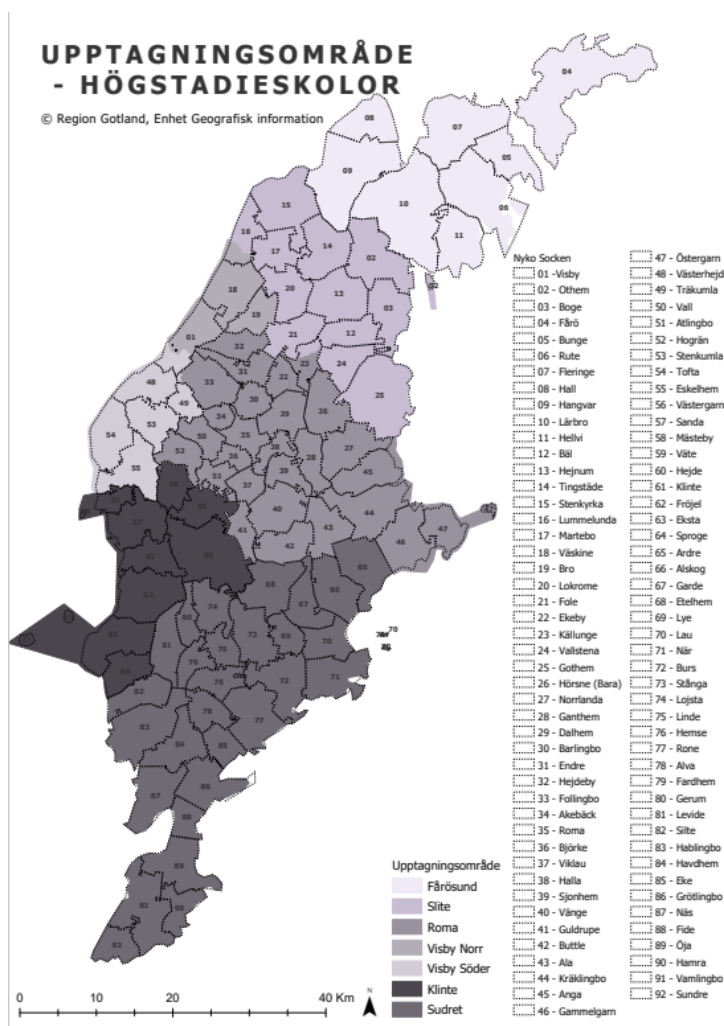
Wisbygymnasiet förväntas få fler elever, och samtidigt har Vuxenutbildningen expanderat, vilket även till viss del påverkar grundskolan. Detta innebär att det behövs en översyn av hur lokalerna används och hur samnyttjandet kan utökas. Ett minskat antal elever och ett överskott av lokalyta inom grundskolan gör att det är viktigt att utveckla samnyttjande av lokaler mellan grundskola och gymnasium.

Antalet invånare i åldersgruppen 16–18 år som kan söka till Wisbygymnasiet förväntas öka mellan åren 2024 och 2027 (se tabell nedan). Behovet av lokaler beror dock på framtida elevers programval och vilket utbildningsutbud GVN kommer att erbjuda. Att exakt förutse elevernas val är mycket svårt, vilket påverkar möjligheten att noggrant bedöma lokalbehoven för gymnasiet. I planeringsarbetet görs dock bedömningen att det kommer att finnas viss brist på lokaler för skolmåltid, idrottsundervisning och klassrum. Om yrkesprogrammen utökas kommer det även att vara brist på specialsalar för yrkesämnen.

Alla dessa områden utreds och följs upp och en viktig del av detta arbete är att det finns en överblick över hur förvaltningens befintliga lokaler schemaläggs och används för att identifiera möjligheter till ökat samnyttjande såväl inom som mellan nämnder. För att lyckas med detta fullt utkrävs det dock att alla lokaler, som kopplas till undervisning, är inlagda och schemalagda i förvaltningens system Skola24. Här har grundskolan ett fortsatt utvecklingsarbete att göra.

Skolornas upptagningsområden 2024

3.3 Planerade förändringar i verksamheten och lokalbehov

Utifrån befolkningsprognoser och det som beskrivits i tidigare kapitel i detta dokument så görs följande bedömningar, i urval.

I planerings- och utvecklingsarbetet är det mycket viktigt för alla inblandade att först tänka organisation och sedan lokaler. Det ger förvaltningen bättre förutsättningar att vara mer strategiska, långsiktiga och flexibla i det regiongemensamma arbetet.

Det är relativt utmanande att göra prognoser om framtida lokalbehov inom nämndens ansvarsområden. Även om förvaltningen kan göra bedömningar baserat på lokalkapacitet, elevunderlag och befolkningsprognoser, är det ytterst huvudmannens ansvar att bestämma hur förskolor och grundskolor ska placeras och delvis organiseras. Det är sedan den politiska majoriteten som fattar beslut om hur Region Gotlands skolor ska organiseras, både med avseende på geografisk placering och storlek. Förvaltningens planering bygger på aktuella politiska beslut, den geografiska spridningen av skolorna, befolkningsprognoser, utfallet av det fria skolvalet samt lokalernas status och behov av underhåll och/eller om- och tillbyggnationer.

Översyn förskoleorganisation Gotland

Enligt prognoserna kommer vissa förskoleområden att uppleva minskningar i antalet barn fram till 2033. De mest påverkade områdena är Norra Gotland (57 procent), Östra Visby (47 procent) och Mellersta Gotland (44 procent).

Norra Gotlands förskolor täcker behoven för föräldrar som bor på norra delen av Gotland, men det finns inga nuvarande planer på att avveckla enheter där.

I Östra Visby kommer den märkbara minskningen av barn redan hösten 2024. På ett möte den 18 juni 2024 kom medarbetarna tillsammans fram till att det logiska steget, med tanke på det minskade behovet av fyra avdelningar, är att föreslå en avveckling av förskolan Klubbsvampen. Underhållet som förskolan kräver inom några år bidrar till förslaget. En barnkonsekvensanalys samt riskbedömning har genomförts och bifogas rapporten.

För Mellersta Gotland innebär närheten mellan vissa förskolor, till skillnad från Norra Gotland, en möjlighet att avveckla en enhet för att balansera ekonomin. Förskolan i Vänge visar ett lite överskott tack vare lägre lönekostnader, dock finns ett svikande barnunderlag och lokalerna behöver omfattande underhåll och anpassningar inom några år. Ett informativmöte om minskande barnkullar hölls den 12 augusti 2024.

Beslut finns redan om framtida åtgärder.

- I Västra Visby ska förskolan Linden avvecklas och flyttas till Humlans förskola, vilket förväntas ske höstterminen 2026. Detta kommer att förbättra ekonomin genom att eliminera lokalhyror och skapa en större, mer hållbar enhet i Humlan.
- I Sydöstra Visbys förskoleområde beslutades under skolöversynen 2020 att förskolan Bryggaren ska avvecklas till förmån för Terra Novas grundskola.

Förvaltningen rekommenderar en fortsatt kontinuerlig översyn de kommande åren, då prognoserna kan innebära ytterligare minskningar eller förändringar i fördelningen av dessa minskningar. Ytterligare förändringar kan behövas föreslås för att bibehålla en balanserad budget.

Vid mötet den 17 september beslutade nämnden, utöver tidigare beslut, att gå vidare med förvaltningens förslag, vilket innebär följande:

- *Förskolan Klubbsvampen avvecklas till sommaren 2025.*
- *Förvaltningen ges i uppdrag att kontinuerligt se över förskoleorganisationen för att bibehålla budgeten i balans med en första återkoppling till nämndens sammanträde i november.*

Förskolan vidare:

Humlan förskola var tidigare lokalintegrerad med Humlegårds/Alléskolan som nu har flyttat sin verksamhet till nya Alléskolan 2024. Lokalen är i behov av underhåll och har en trång planlösning. Med start tredje kvartalet 2024 får fastigheten ett periodiskt underhåll som genomförs i två etapper. Heden, som i dag är en specialavdelning för barn med funktionsnedsättning inom Humlan, flyttas då till Förskolan Kabysen vid Gråbo

Förskolan Linden avvecklas och flyttas till Humlans förskola, när det periodiska underhållet är slutfört, senast juni-27. Genom att eliminera lokalhyra, då Linden är inhyrd externt och inte ägs av region Gotland, så blir det en förbättring av ekonomin totalt sett och förvaltningen formerar en större och mer hållbar förskola vid Humlan.

Förskolan Bryggaren avvecklas vilket innebär att lokalen inte kommer att användas till förskola framöver. Det är möjligt att avveckla Bryggaren relativt fort då det finns plats för bar-

nen på närliggande förskolor. Tidpunkt för avveckling är ännu inte beslutad och för lokalens framtid finns i nuläget tre alternativ som skall utredas och bedömas närmare under 24/25. Alternativen är;

1. Lokalen övergår till att bli kontor till förskolans ledning, som eventuellt kan delas med Barn och elevhälsans huvudkontor, som i dag finns på Mästergatan (ej enligt detaljplan)
2. Lokalen överlämnas helt till annan avdelning inom UAF
3. Lokalen överlämnas till annan förvaltning

Förskolan Klubbsvampen avvecklas till sommaren 2025 och under 24/25 görs en bedömning av om lokalen skall överlämnas till annan avdelning inom förvaltningen, lämnas till annan förvaltning eller säljas för att minska regionens totala lokalkostnader

Förskolan Korallen, Vibble– paviljong borttages under ht2024 – ersätts ej

Förskolan Dalhem

- Förlängning av det tidsbegränsade bygglovets fram till 2027. Tidigare uppgift var att bygglovets giltighet går ut 2025. Efter avstämning med TKF och bygglov har besked lämnats att det nu är 2027 som gäller
- Beställning av ny byggnad via TKF är nu pausad. Paviljongen ska dock ersättas med permanent byggnad innan bygglovets giltighet går ut. Innebär att beställning behöver läggas under 2025
- Ambitionen är att skapa en funktionell och modern förskola. Samordning ska ske mellan förskola och skola
Finns även noterad i kap. 3.6, tabell 2, lokalbehov

Lärbro förskola och skola

- Förskolans paviljong skall avvecklas då bygglov upphört
- Grundskolans elevantal minskar och förskolan bedöms i nuläget kunna inrymmas i en del av skolans lokaler
- Försörjningssamordnare utreder detta tillsammans med förskola och grundskola

Tidigare förskolan Lien

I lokalerna bedrivs det i dag ingen förskola. Senast det var förskola i lokalen var när Bullerbys förskola evakuerades dit under ett år för att kunna genomföra ombyggnation och underhåll. I dag används lokalen som kontor till förskolornas skolledare och administratörer. Lokalen hyrs av Gotlandshem

I samband med kontinuerlig översyn av förskolans organisation behöver förvaltningen göra en bedömning av om lokalen skall vara kvar inom förvaltningen eller sägas upp för att spara hyreskostnader. Tänkbara alternativ för lokalen;

- Kontorsarbetsplatser till förskolans ledning och administration (ej enligt detaljplan)
- Vara kvar i förvaltningen för att använda som evakueringslokal vid underhållsarbete/ombyggnation av till exempel förskolor
- Hyras ut i andra hand under ca 6–8 år i väntan på att Gotlandshem skall bygga bostäder vid Gråbo ängar
- Säga upp lokalen till slutet av 2025 och flytta förskolans kontorsarbetsplatser till annan lokal

Öppna förskolan har öppnat verksamhet i Slite en dag i veckan. Verksamheten inhyrd i församlingshemmet från september till december-24. Från januari-25 är ambitionen den att verksamheten skall vara inflyttad i Solklintskolans lokaler. Verksamheten finansieras av statsbidrag. Öppna förskolan vill även öppna verksamhet i Hemse, en dag/vecka. Arbete pågår för att hitta lämplig lokal.

Förskolor Mellersta Gotland/Roma

Mellersta Gotlands förskoleområde är ett av de områden som bedöms drabbas mest av det minskade barnantalet. Området har under några år haft ett stort tryck på antalet förskoleplatser, främst i Roma, Klinte och Sanda. Underlaget viker nu nedåt och totalt skulle området behöva göra en minskning med fem avdelningar till hösten 2024. Enligt befolkningsprognosen kommer området behöva minska med ytterligare fem avdelningar till och med 2033. Prognosen visar även inför 2033 att det inte finns tillräckligt stort barnunderlag till att formera förskolor med en avdelning i Eskelhem och Vänge.

Förvaltningen gör bedömningen att en förtätning av mellersta Gotlands förskoleorganisation skulle möjliggöra att lokalytor frigörs till exempelvis resursskolan eller anpassad skola. Här bör förvaltning och nämnd tillsammans göra en helhetsbedömning över nämndens ansvarsområden och inte bara förskolan, för att ta beslut om möjliga förändringar som gynnar helheten.

Både resursskolan och anpassad skola har behov av att förändra den inre organisationen och sitt lokalnyttjande, vilket nämnts bland annat i detta kapitel 3.3 och i BUN 2024/921. Skolformerna genomgår under 2024 en översyn av egen organisation för att möta ökade behov och förväntningar. Syftet med översynen är att forma en organisation som är tydligare och mer funktionell utifrån de behov som finns i dag och framåt och som utgår från funktionalitet, arbetsmiljö och pedagogiska utvecklingsbehov. I förlängningen blir detta troligen en lokalfråga vilket då kan komma att påverka underhålls och investeringsbehov för grundskolan och innebära att delar av verksamheter behöver omfördelas och flyttas.

Förvaltningen har även i uppdrag att kontinuerligt se över förskoleorganisationen och dess lokaler för att bibehålla budget i balans med en första återkoppling till nämndens sammanträde i november.

Granskning av skolorganisation norra Visby

Barn- och utbildningsnämnden (BUN) har bett Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen att granska skolorganisationen i norra Visby för att justera antalet platser baserat på den senaste elevprognosen (BUN 2024/606). Utredningen ska också beakta det övergripande lokalbehovet för alla verksamheter i Visby och de samordningsvinster som kan uppnås mellan dessa.

En delrapportering av uppdraget presenterades vid sammanträdet den 5 juni 2024. Den fullständiga utredningen redovisades sedan den 17 september 2024. Ett beslut om ny skolorganisation för norra Visby fattas av BUN den 26 november 2024. Beslutet behöver fattas i god tid under hösten 2024, så att det är klart inför skolvalet mellan den 15 januari och den 5 februari 2025.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden (GVN) har parallellt gett förvaltningen i uppdrag att utreda behoven av lokaler för vuxenutbildningen framöver (GVN 2024/52). Vid sitt möte den 8 februari 2024 beslutade GVN att avsätta 192 miljoner kronor för nybyggnation på Hackspeppens område i norra Visby för att tillgodose behovet. På grund av Region Gotlands ekonomiska svårigheter, drog GVN tillbaka detta beslut, och vid mötet den 16 april 2024 fick förvaltningen i stället i uppdrag att föreslå en lösning med gemensamt användande av befintliga lokaler.

Med hänsyn till befolkningsprognosen och behovet att samordna verksamheter i existerande lokaler, har förvaltningen föreslagit att båda nämnderna behandlar frågorna samtidigt. BUN:s uppdrag gäller översyn av skolorna i norra Visby, medan GVN:s uppdrag handlar om att säkerställa ändamålsenliga lokaler för vuxenutbildningen.

Förvaltningen har diskuterat olika alternativ för att anpassa organisationen i norra Visby till minskande elevantal och en reducerad budgetram. Förvaltningen bedömer att det rimligaste är att avveckla Polhemskolan som F-6-skola alternativt flytta och sammanföra skolan med annan/andra grundskola/or, vilket då skulle ge vuxenutbildningen möjlighet att samla all verksamhet på Hackspeppen utan nybyggnation. Elever från Polhemskolan placeras då enligt särskild planering på annan skola eller andra skolor i Visby, vilket då delvis begränsar de kommunala skolornas möjligheter att ta emot elever genom fritt skolval.

Vid mötet den 17 september beslutade nämnden att gå vidare med förvaltningens förslag, vilket innebär följande:

- *Barn- och utbildningsnämnden tar emot informationen och ger förvaltningen i uppdrag att fortsätta processen med inriktningen att avveckla Polhemskolan*
- *Förvaltningen ges i uppdrag att redogöra för påverkan på och säkerställa främjande av organisation, kvalitet, personal och elever, samt hur Polhemskolans profilering och arbete kring hållbar utveckling och de globala målen ämnas tas vidare*
- *Uppdragen återrapporteras till nämndens sammanträde 26 november*
- *Förvaltningen ges även i uppdrag att se över dagens modell kring upptagningsområden och kriterierna för det fria skolvalet*

Beslut om ny skolorganisation för norra Visby fattas av BUN den 26 november 2024.

Anpassad skola: Normalt sett är det ca 1 % av eleverna som är i behov av anpassad skola. Skolformens skolledare beräknar dock en viss ytterligare ökning mellan 2024 och 2033, vilket behöver följas upp närmare för att se hur väl beräkningen stämmer. Det finns en pågående översyn av anpassad skolas organisation för att titta på möjligheten till mer samlade undervisningsplatser. I dag upplevs det som svårt att ha utspridd verksamhet med små enheter. Syftet med översynen är att se över möjligheten till att ha färre undervisningsplatser men med flera grupper på varje skola. Att forma en organisation som är mer funktionell utifrån de behov som finns i dag och framåt och som utgår från funktionalitet, arbetsmiljö och pedagogiska utvecklingsbehov. I förlängningen blir detta troligen en lokalfråga vilket kan komma att påverka underhålls och investeringsbehov för grundskolan och innebära att delar av förvaltningens verksamheter kan behöva omfördelas och/eller flyttas. Vilka lokaler som i så fall kan bli aktuella och vilka verksamheter och enheter som kan påverkas måste fortsatt utredas, vilket skall göras av avdelning stöd och utveckling i samarbete med ledning för grundskolan.

Resursskolan: Består av två enheter på tre platser, tal- och språkklasserna F-6 på Väskinde skola, tal- och språkklasser 7–9 på Solbergaskolan samt Lövsta resursskola. Även resursskolan genomgår en översyn (*BUN 2024/921*) av egen organisation, under 2024, för att möta ökade behov och förväntningar. Syftet med översynen är att forma en organisation som är tydligare och mer funktionell utifrån de behov som finns i dag och framåt och som utgår från funktionalitet, arbetsmiljö och pedagogiska utvecklingsbehov. I förlängningen blir detta troligen en lokalfråga vilket kan komma att påverka underhålls och investeringsbehov för grundskolan och innebära att delar av verksamheten behöver omfördelas och flyttas. Vilka lokaler som i så fall kan bli aktuella och vilka verksamheter och enheter som kan påverkas måste fortsatt utredas, vilket skall göras av avdelning stöd och utveckling i samarbete med ledning för grundskolan.

Tillgänglighet allmänt. Det finns ett kontinuerligt investeringsbehov för att underlätta för barn och elever med olika funktionsnedsättningar. Exempel; taktila stråk, förbättrad akustisk miljö, färgkontraster, ramper och dörröppnare. Även skolgårdar ingår i arbetet.

Kontorsarbetsplatser. I samband med allt planerat underhåll och om- och nybyggnation så görs en översyn av tillgången till kontorsarbetsplatser för all personal.

Barn- och elevhälsan (BEH) har på flertalet av skolorna icke ändamålsenliga lokaler. På många skolor delas lokaler av skolsköterska, skolkurator, specialpedagog, kulturskolan samt psykolog. BEH har även ett centralt huvudkontor vid kvarteret Hackspetten Mästergatan, men större delen av personalgruppen är placerade ute på skolorna. Huvudkontorets placering är under utredning och en flytt från Mästergatan kan eventuellt vara aktuell under vårterminen 2025 för att lämna plats åt annan verksamhet inom förvaltningen. BEH:s arbetsplatser bedöms vara möjliga att flytta, dock är det i nuläget ännu inte fastställt till vilken lokal.

Idrottshallar och ämnet idrott och hälsa

Förstudie för en fullstor hall i Roma är genomförd och preliminär byggstart för hallen är början av 2025 och den beräknas vara färdigställd till juni-26. Projektet är beviljat 50 mnkr (beräknat 2021) dock visar nya kostnadsberäkningar att byggkostnaderna har ökat till preliminärt 62 mnkr. Tilläggsanslag är begärt av tekniska nämnden (TN) och byggnationen beräknas genomföras enligt plan.

Förvaltningen inväntar besked om tillgänglig mark för att bygga en ny idrottshall i Visby, huvudsakligen för att möta Solbergaskolans behov. Enligt investerings- och lokalförsörjningsplanen ska en hall stå färdig 2027 med en beräknad kostnad på 50 miljoner kronor, vilket inte kommer att vara tillräckligt med tanke på de ökade kostnaderna för Roma idrottshall. Budgeten på 50 miljoner har beviljats fram till 2025, men kommer behöva justeras och utökas till nästa investeringsplan och mål- och budgetskrivelse. Regionens mark- och exploateringsgrupp (MEX) bistår med att finna byggbar mark nära Solbergaskolan, men det finns fortfarande inget beslut om var idrottshallen kan uppföras.

Förvaltningen har under de senaste åren tydligt framhållit grundskolans ökade behov av en idrottshall på grund av utökade timmar i ämnet idrott och hälsa för årskurserna 6–9 samt att Solbergas nuvarande idrottshall inte anses tillräcklig. Att en ny idrottshall skall vara klar till 2027 ses numera som osannolikt. Fördröjningar i marktilldelningsbeslutet för idrottshallen i Visby kan få negativa effekter på undervisningen i idrott och hälsa. Om den nya idrottshallen inte är klar till 2027, behöver en temporär hall med tidsbegränsat bygglov eta-

bleras nära Solbergaskolan. Denna tillfälliga hall kommer dock inte att behövas om marktilldelning och byggnation följer den ursprungliga tidplanen. En temporär hall finansieras ur förvaltningens driftbudget, vilket innebär att denna budget behöver ses över för att göra en bedömning av om den komma att behöva utökas. Oavsett så är det av största vikt att säkerställa att idrottsundervisningen kan bedrivas med god kvalitet fram tills en ny idrottshall är på plats.

Omklädningsrum idrott

Eleverna upplever otrygghet i många av dagens omklädningsrum. För att öka tryggheten i omklädningsrum så kompletteras duschar med till exempel duschbås för att ge mer avskildhet. Årligen pågår en genomgång av omklädningsrummens standard och förbättringsåtgärder föreslås och genomförs kontinuerligt.

Romaskolan: är till större delen byggd i ett plan fördelat på tre byggnader samt idrottssal. Skolan har specialsalar för undervisning i idrott, träslöjd, textilslöjd, musik, bild, hemkunskap och specialinredda salar för naturvetenskapliga ämnen.

- Skolan har haft tillväxt av elever de senaste åren men det kommer att stanna av från och med 2025 enligt prognos, i dag är de dock trångbodda.
- Skolan tar emot elever från andra skolor för undervisning i moderna språk, slöjd, hemkunskap och idrott.
- Endre skolas åk4-6 kommer att övergå till Romaskolan från och med augusti 2027 då Endre skola blir en F-3-skola.
- Skolan saknar i dag ytor för idrottsundervisning. Byggandet av ny idrottshall påbörjas i början av 2025 och beräknas vara färdigställd på plats till juni-26.
- Matsalen är i nuläget för liten och måste anpassas. Förvaltningen arbetar tillsammans med Regionstyrelseförvaltningens (RSF) måltidsenhet och deras lokalsamordnare och lokalfrågan hanteras i RSF-måltids lokalbehovsplan där behoven skrivs fram. Lösningen behöver planeras med flexibilitet och elasticitet
- När den nya idrottshallen i Roma är på plats, till juni-26, skall den gamla idrottshallen ses över och underhållas/byggas om till annan användning.

Alternativa förslag för byggnaden:

1. Tidigare förslag utifrån tidigare befolkningsprognoser och organisationsförslag är att bygga om salen till ett skolhus. Det kan då inrymma ca 5 undervisningsrum. Förprojektering har gjorts. Det är dock inte i dag säkerställt att det är Romaskolan som är i behov av de ytorna i första hand då elevprognoserna visar en nedåtgående trend.
2. Utifrån pågående översyn av organisation för resursskola och anpassad skola så behöver förvaltningen även se över och bevaka om det kan finnas möjlighet att lokalisera skolformerna till Roma.

Ombyggnad av gamla idrottshallen bedöms dock tidigast kunna stå klart i augusti 2027.

Beslut BUN 231205

- *gällande skolskjuts så behöver dessa kostnadsuppskattas.*
- *Det behöver även utredas huruvida lokalbehoven kan lösas utan provisoriska lösningar.*
- *Förvaltningen ges även i uppdrag att se över restider med skolskjuts.*

Beslut BUN 231205

Förvaltningen ges i uppdrag att utreda behovet av lokaler för Roma skola samt att inleda projektering av att bygga om den "gamla" idrottsalen till undervisningsrum. Matsalens kapacitet vad det gäller kök och matplatser behöver också utredas.

Ärendet Romaskolan följs upp och återrapporteras till nämnden kontinuerligt.

Vänge skola F-6 är en grundskola från förskoleklass till årskurs 6 med tillhörande fritidshem. Nuvarande klassorganisation: en grupp i förskoleklass samt att följande årskurser har undervisning tillsammans; åk 1–2, åk 3–4 och åk 5–6. I årskurs 7–9 tillhör eleverna Romaskolan.

- Bedömningen är att skolan kan ta emot upp till 110 elever och i dag finns ett överskott på lokalyta
- Skolan har en tillbyggnad med tidsbegränsat bygglov som gick ut 2024-06-30. Tillbyggnaden är nu tömd och skall avvecklas, vilket också innebär att skolans ytor minskar
- Skolans lokaler är i stort behov av underhåll vilket skjutits upp under ett flertal år på grund av besparingar men också i väntan på långsiktigt beslut för skolan.
- I arbetet med förvaltningens lokalbehov framgår det tydligt att det behövs ett inriktningsbeslut för Vänge skola och även för lokalerna. Utifrån beslut kan förvaltningen sedan planera för vilken typ av underhåll som skall göras och i vilken omfattning. Lokalen kan även vara aktuell för annan verksamhet eller förvaltning alternativt läggas ut till försäljning

Sanda förskola och skola

- Vid nämndens sammanträde den 14 september 2022 (BUN § 87) fick förvaltningen i uppdrag att gå vidare med en förstudie av lokalerna och organisationen för att skapa en samlad bedömning av förskolans och grundskolans behov. Förstudien är klar och ett projektdirektiv är under utformning
- Då det är två år sedan beslutet togs behöver förvaltningen nu beakta de senaste befolkningsprognoserna för att göra en korrekt aktuell bedömning av lokalbehoven för förskolan och för en F-3-skola i Sanda. Resultatet av bedömningen och framskrivet projektdirektiv redovisas sedan för nämnden, senast jan-25

Västerhejde skola

- Uppdrag från nämnd att utreda om möjligheten bygga nytt och permanent på fastigheten och ta bort skolpaviljong. Nuvarande paviljong har en yta på ca 500 kvm
- Ny byggnad uppförs på annan plats än paviljongen vilket innebär att paviljongen kan stå kvar tills ny byggnad är färdigställd och därefter avvecklas Beställning gjord till TKF och ärendet återrapporteras kontinuerligt till nämnd

Skolgård Södervärnsskolan

- Gården skall uppdateras och iordningställas under 2025 och upphandling pågår
- En mindre del av skolgården skall saneras då den innehåller förorenade fyllnadsmassor. Ingen fara för eleverna
- Gården kommer innehålla växtlighet samt möjlighet till aktivitet, avkoppling och skugga

3.4 Utveckling- och effektiviseringsmöjligheter

Utvecklings- och effektiviseringsmöjligheter påverkas av politiska beslut om hur förvaltningens olika avdelningar kan och bör organiseras. Under 2023 och 2024 har diskussionerna om lokalbehov, samordning, samnyttjande och hur förvaltningens organisation påverkar lokalförsörjningen utökats, förbättrats och bedömningen förvaltningen gör är att kunskapen höjs successivt inom den egna förvaltningen. Detta utvecklas även övergripande inom region Gotland och samarbetet mellan förvaltningarna förbättras successivt. Arbetet med dokumentet "Lokalbehov" och den lokalförsörjningsprocessen som antogs under 2023 bedöms vara bidragande till utvecklingen.

Här följer nu olika förslag och pågående utredningsarbete när det gäller utvecklingsmöjligheter inom samverkan och samnyttjande. Beskrivs på avdelningsnivå och övergripande. Det som beskrivs skall planeras, beslutas och tidsättas. Delar av arbetet har påbörjats och behöver nu intensifieras för att vara klart till planering av läsåret 25/26.

Grundskola

- Arbetet med schemalägnings- och tjänstefördelningssystemet Skola24 måste fortsatt utvecklas och skall användas fullt ut inom alla grundskolor senast vårterminen 2025
- Alla grundskolans lektionssalar och grupprum skall vara inlagda i Skola 24. Det skall framgå när de är upptagna eller lediga
- Elevernas garanterade lärarledda undervisningstid (GUT) skall vara schemalagd i systemet, utifrån timplan, med lektionssal
- Lärares undervisningstid/läsår skall gå att utläsa från systemet Skola24
- Lärares tjänstefördelning, årsarbetstid skall vara inlagt i Skola24 och kunna följas upp. Arbetet med tjänstefördelning görs i samverkan med fackliga organisationer inom samverkansmodellen
- Utveckla systemanvändning för att möjliggöra kontinuerlig uppföljning av följande;
 - Elevernas garanterade undervisningstid. Genomförda och inställda lektioner
 - Elevers närvaro
 - Lärares undervisningstid och totala arbetstid/läsår
 - Lokalnyttjande totalt och lokalt
- Grundskolan har även uppdraget att utveckla samnyttjandet av lokaler med i första hand gymnasiet men även mellan grundskolor. Görs i första hand genom dialog och effektiv schemaläggning.

Barn- och utbildningsnämnden har gett förvaltningen i uppdrag att se över dagens modell för upptagningsområden och kriterierna för fritt skolval. Eleverna på Gotland erbjuds och är garanterad en skolplacering inom det elevupptagningsområde man bor i, men kan välja annan skola genom det fria skolvalet men då i mån av plats och begreppet i mån av plats behöver vara tydligt kopplat till lokalernas kapacitet och inte skapa direkta behov av utbyggnad och ökad lokalyta. Oavsett vilket alternativ som nämnden beslutar om så behöver dagens modell med upptagningsområden och kriterierna för det fria skolvalet ses över. Förvaltningen skall följa gällande regelverk och det är viktigt att se över alla möjligheter för grundskoleorganisationen att vara mer flexibelt organiserad utifrån elevströmmar.

Anpassad skola: Under 2024 pågår översyn av anpassad skolas organisation ur ett helhetsperspektiv, för att titta på möjligheten till mer samlade undervisningsplatser. I dag upplevs det som svårt att ha utspridd verksamhet med små enheter. Syftet med översynen är att se över möjligheten till att ha färre undervisningsplatser men med flera grupper på varje skola. Att forma en organisation som är mer funktionell utifrån de behov som finns i dag och framåt och som utgår från funktionalitet, arbetsmiljö och pedagogiska utvecklingsbehov. I förlängningen blir detta troligen en lokalfråga vilket kan komma att påverka underhålls och investeringsbehov för grundskolan och innebära att delar av verksamheter behöver omfördelas och flyttas. Vilka lokaler som i så fall kan bli aktuella och vilka verksamheter och enheter som kan påverkas måste fortsatt utredas, vilket skall göras av avdelning stöd och utveckling i samarbete med ledning för grundskolan.

Resursskolan: Består av två enheter på tre platser, tal- och språkklasserna F-6 på Väskinde skola, tal- och språkklasser 7–9 på Solbergaskolan samt Lövsta resursskola. Även resursskolan genomgår en översyn av egen organisation ur ett helhetsperspektiv, under 2024, för att möta ökade behov och förväntningar (BUN 2024/921). Syftet med översynen är att forma en organisation som är tydligare och mer funktionell utifrån de behov som finns i dag och framåt och som utgår från funktionalitet, arbetsmiljö och pedagogiska utvecklingsbehov. I förlängningen blir detta troligen en lokalfråga vilket då kan komma att påverka underhålls och investeringsbehov för grundskolan och innebära att delar av verksamheter behöver omfördelas och flyttas. Vilka lokaler som i så fall kan bli aktuella och vilka verksamheter och enheter som kan påverkas måste fortsatt utredas, vilket skall göras av avdelning stöd och utveckling i samarbete med ledning för grundskolan.

Gymnasiet

- Öka samverkan med vuxenutbildningen: framför allt inom Visby Norr och yrkesprogram och introduktionsprogrammets yrkespaket. Men även rent generellt kring utbud och lokaler
- Planera för ökad elevkull, genom schemaläggning, samverkan och samnyttjande av lokaler tillsammans med grundskolan, kulturskolan och vuxenutbildningen
- Utgångsläget är att inte utöka lokalbeståndet för att hantera ökade elevkullar under 2024–2027. Samordning och samnyttjande är ingången i arbetet samt översyn och omplanering av gymnasiets egen inre organisation

Vuxenutbildningen

- Uppdrag att öka samverkan och samnyttjande med gymnasiet kring utbud, lokaler och genomförande av utbildningar
- Utifrån nyligen genomförda och kommande planerade lokalförändringar inom Hackspettens område, vilket nämns i kapitel 2.1, behöver vuxenutbildningen få möjlighet att närmare bedöma utvecklingsmöjligheterna i lokalerna. Tillsammans med skyddsombud och fackliga representanter göra platsbesök och se över ritningar för att ta fram möjliga förbättringsförslag.
- Efter slutförd utredning av grundskoleorganisation Visby norr och tagna nämndbeslut i nov-24 skall projektdirektiv och projektplan skrivas för planerad byggnation. Projektgrupp formeras i samarbete med förvaltningens försörjningssamordnare.

Kulturskolan bedöms kunna bli berörd av gymnasiets ökade elevkullar på så sätt att verksamheten inte kan utökas samt genom samarbete med schemaläggning av lokalerna i Sävhuset. Då kulturskolans lektioner många gånger schemaläggs under kvällar och helger så

behöver möjligheten av flexibelt nyttjande av lokalerna under dagtid, för gymnasiet, undersökas närmare. I utbyte skulle kulturskolan kunna använda delar gymnasiets mer under kvällstid. Här behöver avdelningschefer och schemaläggare arbeta konstruktivt och tillsammans.

Förskolan

Förskolan Linden avvecklas och flyttas till Humlans förskola senast juni-27. Detta kommer att förbättra ekonomin genom att eliminera lokalhyror då Linden är inhyrd externt och inte ägs av region Gotland. Det skapar även en större och mer hållbar enhet i Humlan.

Förskolan Bryggaren avvecklas vilket innebär att lokalen inte kommer att användas till förskola framöver. Det är möjligt att avveckla Bryggaren relativt fort då det finns plats för barnen på närliggande förskolor. Tidpunkt för avveckling är ännu inte beslutat och för lokals framtid finns i nuläget tre alternativ som skall utredas och bedömas närmare under 24/25.

1. Lokalen övergår till att bli kontor till förskolans ledning, som eventuellt kan delas med Barn och elevhälsan
2. Lokalen överlämnas till annan avdelning inom UAF
3. Lokalen överlämnas till annan förvaltning

Förskolan Klubbsvampen avvecklas till sommaren 2025 och under 24/25 görs en bedömning av om lokalen skall överlämnas till annan avdelning inom förvaltningen, lämnas till annan förvaltning eller säljas för att minska regionens totala lokalkostnader.

Tidigare förskolan Lien (se även kapitel 3.3)

I dag används lokalen som kontor till förskolornas skolledar och administratörer. Lokalen hyrs av Gotlandshem. I samband med kontinuerlig översyn av förskolans organisation behöver förvaltningen göra en bedömning av om lokalen skall vara kvar inom förvaltningen eller sägas upp för att spara hyreskostnader.

Förvaltningen har även i uppdrag att kontinuerligt se över förskoleorganisationen och dess lokaler för att bibehålla budget i balans med en första återkoppling till nämndens sammanträde i november.

3.6 Förslag till prioriterade lokalbehov

Det ligger ett stort ansvar och arbete i att säkerställa och upprätthålla tillgänglighet, tillgängliga lärmiljöer, öka tryggheten inom avdelningarnas inne och utemiljöer samt direkta och strategiska åtgärder inom säkerhet och beredskap.

Utomhusmiljön behöver ses över och vid behov klimatanpassas. Förvaltningen behöver arbeta för att öka motståndskraften mot klimatförändringar och skapa en mer hållbar och trivsamt miljö för alla.

Prioriterade områden för alla lokaler

- Behov av åtgärder för tillgänglighet, säkerhet, beredskap och trygghet
- System som uppnått sin tekniska livslängd och ska uppfylla krav på en fastighetsägare i form av myndighetskrav skall ses över
- Underhållsåtgärder som syftar till att skydda klimatskalet (tak, fasad och fönster)
- Åtgärder som leder till sänkta driftkostnader samt minskad påverkan på miljö

Samtliga åtgärder skall göras på ett sådant sätt att:

- Fokus på energi- och klimatförbättringar prioriteras.
- Störningar för verksamheterna minimeras

Lokalbehov	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Idrottshall Roma	X									
Idrottshall Visby	X	X								
Dalhem förskola	X	X								
Förskola och skola Sanda	X									
Västerhejde skola	X									
Roma skola Skolhus. Paviljonger 24–27	X	X								
Solbergaskolans utemiljö, ersättningsyta för nya badhuset	X									
Förskola 1 nya Visborg *					X					

Tabell 2: Lokalbehov.

* *Annakta utveckling av Visborgsområdet*